

JEUGDMONITOR[®] RIJNMOND

Rapportage gemeente Capelle aan den IJssel 2009

GGD
Rotterdam-Rijnmond

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Samenvatting	3
1. Inleiding	6
1.1. De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR).....	6
1.2. Onderzoekspopulatie	7
1.2.1. Aantal scholen.....	7
1.2.2. Aantal kinderen, jongeren en hun leeftijd.....	7
1.2.3. Geslacht en etnische herkomst.....	8
1.2.5. Schoolniveau voortgezet onderwijs	9
1.3. Methode.....	10
1.3.1. Verschillende instrumenten.....	10
1.3.2. Verschillende gegevensbronnen.....	10
1.3.3. Toestemmingsprocedure	10
1.3.4. Vertrouwelijke afname.....	10
2. Leefstijl.....	12
2.1. Voeding, beweging en overgewicht	12
Genotmiddelengebruik	18
2.2. Roken	18
2.3. Alcoholgebruik.....	19
2.4. Drugsgebruik	21
2.5. Seksueel gedrag	22
3. Psychosociale Gezondheid en Gedrag.....	24
3.1. Psychosociale Gezondheid	24
3.1.1. Ervaren gezondheid	24
3.1.2. Emotionele problemen	25
3.2. Gedrag	28
3.2.1. Probleemgedrag.....	28
3.2.2. Spijbelen.....	33
3.2.3. Pesten	34
3.3. Beoordeling psychosociale gezondheid en gedrag	36
3.3.1. Score op psychosociale problemen	36
3.3.2. Zorgen van ouders over de ontwikkeling en/of het gedrag.....	38
4. Leefomgeving	39
4.1. Gezin	39
4.1.1. Gezinssituatie.....	39
4.1.3. Ervaren problematiek thuis	43
4.2. Buurtbeleving	44
5. Conclusies	45
Leefstijl	
(Psychosociale) gezondheid en gedrag	46
Verschillen naar geslacht	47
Verschillen naar schoolniveau	47
Verschillen naar etnische herkomst	48
Literatuur.....	49
Bijlage 1. Onderwerpen uit de JMR-vragenlijsten	51
Bijlage 2. Terugkoppeling resultaten JMR.....	53

Samenvatting

De GGD Rotterdam-Rijnmond onderzoekt en volgt de lichamelijke en psychosociale gezondheid en ontwikkeling van leerlingen en jongeren van 0 tot 19 jaar in samenwerking met het consultatiebureau van de Zellingen. Daarvoor maken de GGD en het consultatiebureau gebruik van de Jeugdmonitor Rijnmond (JMR), een wetenschappelijk instrument dat gebruikt wordt om problemen in de (psychosociale) gezondheid van leerlingen en jongeren te signaleren en te monitoren. De GGD en het consultatiebureau proberen samen met ouders, scholen en andere instellingen deze problemen aan te pakken, bijvoorbeeld door advies te geven over mogelijke interventies. De uitkomsten van de JMR worden ook gebruikt om invulling te geven aan het preventief jeugdbeleid.

In dit rapport is de (psychosociale) gezondheid, leefstijl en leefomgeving van kinderen en jongeren in Capelle aan den IJssel beschreven. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten, verzameld in de periode 2007-2008, samengevat.

Leefstijl

Overgewicht

Overgewicht is een toenemend gezondheidsprobleem onder de jeugd in Capelle aan den IJssel. (Ernstig) overgewicht komt voor bij acht procent van de peuters, ruim één op de tien kleuters en bij één op de tien brugklassers en is onder peuters (alleen jongens) toegenomen ten opzichte van 2005-2006. Het aandeel jongeren dat weinig fruit en groente eet, veelvuldig frisdrank drinkt, veel tv kijkt/ computert en niet regelmatig buiten speelt is aanzienlijk. Het percentage kleuters dat minstens vijf dagen per week buiten speelt en regelmatig buiten schooltijd sport is ten opzichte van de meting in 2005-2006 afgenomen.

Genotmiddelengebruik

Twaalf procent van de brugklassers heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek vijf glazen of meer alcohol bij één gelegenheid gedronken. Dagelijks roken en drugsgebruik wordt relatief weinig gerapporteerd door brugklasleerlingen (beide minder dan één procent) in Capelle aan den IJssel. Het percentage leerlingen dat aangeeft ooit gerookt te hebben is afgenomen sinds 2005-2006.

Seksueel gedrag

Vier procent van de brugklassers geeft aan wel eens met iemand geslachtsgemeenschap te hebben gehad. Eén vijfde van deze groep geeft aan daarbij niet altijd een condoom te hebben gebruikt en tien procent van de brugklassers die geslachtsgemeenschap heeft gehad geeft aan de laatste keer geen enkel anticonceptiemiddel te hebben gebruikt.

(Psychosociale) gezondheid en gedrag

Ervaren gezondheid

Volgens de ouders heeft 96% van de peuters en kleuters een goede gezondheid en ruim 84% van de brugklassers beoordeelt de eigen gezondheid als (heel) goed. Ten opzichte van 2005-2006 zijn deze percentages onveranderd gebleven.

Emotionele problemen en suïcidaliteit

Vaak of (bijna) altijd van streek zijn of snel huilen wordt door ouders voor acht procent van de peuters en 11% van de kleuters gerapporteerd. Volgens de leerkracht geldt dit voor vier procent van de kleuters. Het percentage brugklassers dat emotionele problemen rapporteert is 21%. Hoewel een afname zichtbaar is in het aandeel jongeren dat suïcidegedachten of een poging rapporteert blijft het percentage dat aangeeft suïcidegedachten te hebben gehad hoog (22%).

Probleemgedrag

Bijna de helft van de brugklassers geeft aan zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek herhaaldelijk schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. Elf procent geeft aan een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd. Acht procent van de leerlingen in de brugklas geeft te kennen wel eens een wapen bij zich te dragen. Dit percentage is echter wel afgenomen sinds 2005-2006.

Pesten en spijbelen

Minder dan één procent van de kleuters wordt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd geplaagd: volgens de leerkracht is dit percentage één procent. Frequent anderen plagen of ruzie maken komt echter iets vaker voor: drie procent van de kleuters maakt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen; volgens leerkracht is dit vijf procent.

Van de leerlingen in de brugklas wordt zeven procent tenminste één keer per week gepest. Het tenminste één keer per week pesten van anderen wordt door vier procent van de leerlingen in de brugklas gerapporteerd.

Ook spijbelen wordt weinig gerapporteerd. Twee procent van de kleuters is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school. Vier procent van de brugklassers geeft aan gespijbeld te hebben in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Een zorgelijke score op psychosociale problemen

Een score boven de norm op psychosociale problemen (een score vergelijkbaar met kleuters die in zorg zijn bij instellingen voor geestelijke gezondheidszorg) komt op basis van de antwoorden van ouders voor bij 11% van de kleuters en op basis van de antwoorden van leerkrachten bij negen procent van deze leeftijdsgroep. Het aandeel ouders dat een zorgelijke score rapporteert voor hun kleuter is afgenomen ten opzichte van de meting in 2005-2006. Het percentage brugklassers met een hoge score op psychosociale problemen is toegenomen sinds de voorgaande meting van 11% tot 15%.

Zorgen over de ontwikkeling en/ of het gedrag

Ongeveer één op de acht ouders maakt zich zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van hun peuter of kleuter. De leerkracht maakt zich over één op de vijf kleuters zorgen. Over vier procent van de kleuters maken zowel de ouders als de leerkrachten zich zorgen. De percentages zijn onveranderd ten opzichte van de meting in 2005-2006.

Leefomgeving

Het percentage kinderen dat in een eenoudergezin woont varieert van zeven procent in de peuterleeftijd tot 20% in de brugklas. Ruim een kwart van de leerlingen in de brugklas ervaart problemen in de thuissituatie.

Veruit de meeste ouders van peuters (93%) en kleuters (95%) tevreden zijn over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen.

Verschillen naar geslacht

Overgewicht komt op de peuterleeftijd vaker voor bij meisjes dan bij jongens. Het percentage meisjes in de brugklas dat aangeeft emotionele problemen te ervaren is hoger dan bij de jongens. Meisjes in deze leeftijdsgroep rapporteren ook vaker suïcidegedachten te hebben gehad. Bij zowel de peuters als de kleuters wordt veelvuldig probleemgedrag (drie of meer vormen) vaker voor jongens aangegeven dan voor meisjes. Leerkrachten van de kleuters maken zich vaker zorgen over de ontwikkeling en/ of gedrag van jongens dan van meisjes.

Verschillen naar schoolniveau

Jongeren op het vmbo scoren ongunstiger dan havo/vwo leerlingen op regelmatig ontbijten, lidmaatschap van een sportvereniging en veelvuldig tv kijken/ computeren. Ook wordt probleemgedrag vaker gerapporteerd door brugklassers van het vmbo dan door havo/vwo leerlingen. Tot slot geven vmbo leerlingen vaker aan geslachtsgemeenschap te hebben gehad en in een eenoudergezin te wonen.

Verschillen naar etnische herkomst

Regelmatig buiten spelen wordt vaker gerapporteerd voor peuters van Nederlandse herkomst dan voor hun leeftijdgenoten van Surinaamse of overige herkomst. Peuters van overige herkomst scoren vaker ongunstig op tv kijken (minimaal een uur per dag). Kinderen van Surinaamse en/ of overige herkomst scoren echter weer gunstiger op het regelmatig eten van groente en fruit.

Ouders van peuters van overige herkomst en ouders van kleuters van allochtone herkomst rapporteren vaker dat hun kind vaak van streek is of snel huilt. Ouders van peuters van overige herkomst maken zich vaker zorgen over de ontwikkeling en/ of het gedrag van hun kind. Tevredenheid met speelvoorzieningen in de buurt wordt minder vaak aangegeven door ouders van peuters van overige herkomst en ouders van kleuters van allochtone herkomst en vaker door ouders van peuters en kleuters van autochtone herkomst.

Geslachtsgemeenschap wordt vaker gerapporteerd door jongeren van allochtone herkomst dan door hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst. Ook geven jongeren in de brugklas van allochtone herkomst vaker aan dat zij ooit een suïcidepoging hebben ondernomen. Ook zorgelijk is dat op alle leeftijdsmomenten de gezondheid van kinderen van allochtone herkomst minder vaak als (heel) goed wordt beoordeeld dan bij hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst het geval is. Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat kinderen van allochtone herkomst vaker in een eenoudergezin wonen dan hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst.

1. Inleiding

Dit rapport beschrijft de (psychosociale) gezondheid en leefstijlfactoren van kinderen en schoolgaande jongeren in Capelle aan den IJssel. De gegevens in dit rapport zijn verzameld in het kader van de Jeugdmonitor Rijnmond. Dit instrument van het jeugdbeleid van de gemeente Rotterdam meet op vaste momenten in het leven van een kind of jongere onder andere de (psychosociale) gezondheid. Samen met het preventief gezondheidsonderzoek dat door het consultatiebureau en de GGD wordt afgenomen, geeft dit een goed beeld van de gezondheid van de jeugd in Capelle aan den IJssel.

In dit inleidende hoofdstuk wordt allereerst uiteengezet wat verstaan wordt onder de Jeugdmonitor Rijnmond. Vervolgens wordt de onderzoekspopulatie per afzonderlijk leeftijdsmoment beschreven, gevolgd door een beschrijving van de opzet van deze rapportage en uitgevoerde analyses. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer.

1.1. De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR)

De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR) is een wetenschappelijk instrument waarmee de GGD Rotterdam-Rijnmond de (psychosociale) gezondheid van kinderen en jongeren van nul tot negentien jaar op systematische wijze monitort. Het instrument wordt gebruikt in Rotterdam maar ook in de andere gemeenten in het verzorgingsgebied van de GGD-Rotterdam-Rijnmond¹.

Aan de hand van vragenlijsten wordt op verschillende leeftijdsmomenten gemeten hoe het met de jeugd in Capelle aan den IJssel gaat, namelijk bij peuters op 24 maanden², bij kleuters in groep 2 van de basisschool en vervolgens in de brugklas. De zo verkregen informatie geeft inzicht in de ontwikkeling van de gezondheid van kinderen en de factoren die daarop van invloed zijn.

Als integraal onderdeel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) draagt de informatie uit de Jeugdmonitor allereerst bij aan een goed beeld van de gezondheid van individuele kinderen en jongeren. Deze individuele gegevens worden gebruikt bij het preventief gezondheidsonderzoek van de JGZ.

Daarnaast voert de GGD met de Jeugdmonitor de wettelijke taak uit van het signaleren en monitoren van de (psychosociale) gezondheid van kinderen en jongeren op collectief niveau. De Jeugdmonitor geeft op collectief niveau een beeld van de (psychosociale) gezondheid van bijvoorbeeld alle leerlingen van een bepaalde school of alle jeugd van dezelfde leeftijd uit één deelgemeente of van de totale gemeente. Aan de hand van deze gegevens geeft de GGD scholen, (deel)gemeenten en andere belanghebbenden advies en begeleiding bij de aanpak van bepaalde gezondheidsgerelateerde onderwerpen en de keuze voor mogelijke interventies.

¹ Het betreft de gemeenten Barendrecht, Lansingerland, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Ridderkerk, Albrandswaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.

² Het contactmoment bij peuters wordt vanaf 2007 uitgevoerd op 24 maanden (voorheen met 30 maanden).

1.2. Onderzoekspopulatie

1.2.1. Aantal scholen

Zowel op het basisonderwijs als op het voortgezet onderwijs hebben alleen scholen voor regulier onderwijs³ deelgenomen aan de Jeugdmonitor.

In tabel 1.2.1. is het aantal deelnemende scholen of schoollocaties per leeftijdsmoment weergegeven. Het aantal scholen of schoollocaties dat deelneemt aan de JMR verschilt per leeftijdsmoment. Voor groep 2 en het voortgezet onderwijs zijn gegevens uit het schooljaar 2007-2008 gebruikt.

Tabel 1.2.1. Aantal en percentage deelnemende scholen aan de JMR

leeftijdsmoment	aantal scholen* in Capelle aan den IJssel	aantal scholen* dat (gedeeltelijk**) heeft meegedaan aan JMR	
	aantal	aantal	%
groep 2	19	19	100%
brugklas	6	5	83%

* Het aantal scholen in Capelle aan den IJssel, hierbij zijn alleen de hoofdlocaties geteld.

** Een school wordt hier meegerekend als we een deel van de vragenlijsten terug hebben ontvangen. Hier zitten bij de basisscholen ook scholen bij waar we alleen vragenlijsten hebben ontvangen van ouders, kinderen en/of leerkrachten. Een basisschool wordt ook meegerekend als deze hebben mee gedaan als er bij meerdere locaties van één (of meerdere) locatie(s) wel vragenlijsten binnen zijn en de andere niet.

1.2.2. Respons per leeftijdsmoment

De gegevensverzameling van de Jeugdmonitor vindt jaarlijks plaats. In dit rapport staan de meest recente gegevens beschreven per leeftijdsgroep.

In tabel 1.2.2. is per meetmoment weergegeven over welke periode de resultaten worden beschreven, welke gegevensbronnen zijn gebruikt en wat per meetmoment de respons is. In tabel 1.2.3. staat per meetmoment de leeftijd van de kinderen die deelnemen aan de JMR genoemd.

De gegevens van de peuters betreffen 2-jarigen die binnen het werkgebied van het consultatiebureau in Capelle aan den IJssel vallen.

De gegevens van groep 2 (5-6 jarigen) betreffen in Capelle aan den IJssel woonachtige kinderen. De gegevens van het voortgezet onderwijs betreffen in Capelle aan den IJssel schoolgaande jongeren.

Tabel 1.2.2 Respons van de verschillende bronnen per leeftijdsmoment

leeftijds- moment	(school)jaar van afname	totaal aantal kinderen ⁴	leerling		ouders		leerkracht	
			aantal	%	aantal	%	aantal	%
peuters	2007 en 2008	1425 ⁵			1286	90%	-	-
groep 2	2007-2008	774			605	78%	409	53%
brugklas	2007-2008	627	584	93%	-	-	-	-

³ Het regulier voortgezet onderwijs bestaat uit VMBO (theoretische, gemengde en beroepsgerichte leerweg), HAVO en VWO.

⁴ Per leeftijdsmoment verschilt wie worden gerekend tot de totale groep kinderen of leerlingen. Alle peuters in Capelle aan den IJssel worden voor een PGO uitgenodigd. Bij groep 2 en de brugklas wordt uitgegaan van alle leerlingen uit deze groepen van die scholen waar de JMR wordt afgenomen.

⁵ Omdat bij de peuters gegevens over twee jaar zijn verzameld is het dubbele van de totale populatie peuters als uitgangspunt genomen.

Tabel 1.2.3. Leeftijd* van de kinderen/ jongeren per leeftijdsmoment

leeftijdsmoment	leeftijdscategorie	%
Peuters	2 jaar	100%
Groep 2	jonger dan 5 jaar	2%
	5 jaar	53%
	6 jaar	44%
	ouder dan 6 jaar	1%
VO1	jonger dan 12 jaar	1%
	12 jaar	49%
	13 jaar	43%
	ouder dan 13 jaar	7%

* leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst

1.2.3. Geslacht en etnische herkomst

Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat ongeveer de helft uit jongens en de andere helft uit meisjes bestaat (zie tabel 1.2.4.).

De etnische herkomst van de kinderen is bepaald aan de hand van de CBS definitie uit 1999. Deze definitie gaat uit van zowel het geboorteland van het kind zelf, als van het geboorteland van de vader en de moeder. Een kind heeft een autochtone herkomst wanneer beide ouders in Nederland geboren zijn. In tabel 1.2.4. wordt voor de verschillende leeftijdsmomenten de verdeling naar geslacht en etnische herkomst weergegeven. Ter vergelijking is in de tabel ook de verdeling naar geslacht en etnische herkomst van de totale populatie van Capelle aan den IJssel opgenomen.

Tabel 1.2.4. Verdeling naar geslacht en etniciteit¹

	jongens	meisjes	Nederlands	Surinaams	Antilliaans/ Arubaans	Marokkaans	Turks	Kapverdians	Anders
peuters in JMR	51%	49%	66%	9%	-	-	-	-	25%
alle 2 jarigen in Capelle aan den IJssel	50%	50%	63%	7%					30%
groep 2 in JMR	52%	48%	64%	9%	-	-	-	-	27%
alle 5-10 jarigen in Capelle aan den IJssel	53%	47%	65%	8%					27%
brugklas in JMR	54%	46%	59%	11%	4%	3%	3%	2%	18%
alle 10-15 jarigen in Capelle aan den IJssel	51%	49%	66%	9%	5%	2%	2%	1%	16%

¹De gegevens over geslacht en etniciteit van de JMR populatie zijn bij de peuters gebaseerd op de JGZ- vragenlijst en bij groep 2 op de totale onderzoekspopulatie: het aantal kinderen waarvan tenminste één vragenlijst (ouder-, leerkracht- of JGZ- vragenlijst) is ingevuld en bij het voortgezet onderwijs op de populatie leerlingen die een vragenlijst heeft ingevuld. De gegevens van de totale populatie zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Representativiteit en weging

Om een representatief beeld te kunnen geven van de resultaten voor de gemeente Capelle aan den IJssel, zijn demografische gegevens van de woonachtige bevolking (afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek) vergeleken met die van de kinderen in het JMR bestand. Vervolgens zijn de resultaten voor alle peuters en kleuters gewogen zodat de resultaten van deze leeftijdsgroepen voor wat betreft de etnische herkomst in verhouding staan tot de etniciteit van de totale (woonachtige) leeftijdsgroep in Capelle aan den IJssel. Etnische groepen die minder dan vijf procent uitmaken van de leeftijdsgroep in de bevolking van Capelle aan den IJssel worden bij het wegen en rapporteren samengevoegd met de categorie 'overige herkomst'. Als voor bepaalde leeftijdsmomenten alle etnische groepen kleiner zijn dan vijf procent wordt een verdeling van autochtone herkomst/allochtone herkomst aangehouden.

In vergelijking met de in Capelle aan den IJssel woonachtige brugklassers is de schoolgaande populatie wat betreft verdeling naar geslacht representatief. Wat betreft verdeling naar etnische herkomst zijn brugklassers van Nederlandse herkomst ondervertegenwoordigd ten opzichte van de in Capelle aan den IJssel woonachtige jongeren van 10-15 jaar. Hiervoor is niet gecorrigeerd door middel van weging aangezien alleen uitspraken worden gedaan over de in Capelle aan den IJssel schoolgaande brugklassers.

1.2.4 Sociaal Economische Status

Om een indruk te krijgen van de sociaal economische status (SES) van de JMR onderzoekspopulatie is in onderstaande tabel (1.2.5) de werksituatie en het opleidingsniveau van de ouders weergegeven. Bij de peuters en groep 2 zijn deze gegevens gebaseerd op rapportage door de ouders, bij brugklassers op rapportage door de jongeren zelf.

Tabel 1.2.5. Verdeling naar werksituatie en opleidingsniveau van de ouders

		Werksituatie ouders			Opleidingsniveau ouders ¹				
		tenminste één werkende ouder	beide ouders werkloos	onbekend	laag	midden 1	midden 2	hoog	onbekend
peuters	1286	93%	<1%	6%	<1%	10%	24%	39%	26%
groep 2	605	91%	4%	5%	<1%	10%	27%	36%	27%
brugklas	584	96%	4%	-	niet beschikbaar ²				

¹ Voor het opleidingsniveau is de volgende indeling gebruikt:

-Laag: geen opleiding of basisonderwijs

-Midden1: LBO/MAVO

-Midden2: MBO/HAVO/VWO

-Hoog: HBO/Universiteit

² Van de brugklassers zijn geen gegevens over het opleidingsniveau van de ouders beschikbaar, omdat dit niet is nagevraagd in de Jeugdmonitor. De reden hiervoor is dat leerlingen dit vaak niet weten.

1.2.5. Schoolniveau voortgezet onderwijs

Van de brugklasleerlingen op het voortgezet onderwijs volgt 65% onderwijs op vmbo-niveau en 35% op havo/vwo-niveau.

1.3. Methode

1.3.1. Verschillende instrumenten

De JMR- vragenlijsten bevatten voor ieder leeftijdsmoment specifieke onderwerpen die van toepassing zijn op deze leeftijd. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van landelijk gevalideerde instrumenten. Sommige instrumenten zijn niet voor iedere leeftijdsgroep geschikt. Doordat de wijze waarop onderwerpen per leeftijdsmoment worden gemeten soms verschilt, kunnen de resultaten van de leeftijdsgroepen niet altijd onderling vergeleken worden. In bijlage I is een lijst opgenomen met de onderwerpen per leeftijdsmoment en de gebruikte instrumenten.

1.3.2. Verschillende gegevensbronnen

Bij de peuters en groep 2 is gebruik gemaakt van verschillende gegevensbronnen, namelijk de ouder (peuters, groep 2), de leerkracht (groep 2), en de JGZ verpleegkundige (peuters, groep 2). Het gebruik van meerdere informatiebronnen vergroot het inzicht in hoe het werkelijk met het kind gaat.

Afhankelijk van het onderwerp is voor de meest geschikte informatiebron gekozen.

De ouders zijn, omdat zij het kind het beste en het langste kennen, over het algemeen de beste informatiebron. Het voordeel van de leerkracht als informatiebron is dat de leerkracht een vergelijking met leeftijdsgenootjes kan maken. Voor het lichaamsgewicht zijn de metingen van de jeugdverpleegkundige het meest betrouwbaar.

In groep 2 zijn een aantal identieke vragen zowel aan de ouders als aan de leerkracht gesteld. De antwoorden van de ouders en leerkrachten komen niet altijd met elkaar overeen. Verschillen tussen ouders en leerkrachten zijn mogelijk omdat [Meijer & Veerman, 1989]:

- Kinderen niet in elke situatie hetzelfde gedrag laten zien. Met andere woorden: thuis kunnen kinderen zich anders gedragen of kunnen kinderen anders reageren op een situatie dan op school.
- Verschillende gegevensbronnen andere referentiekaders (waarden en normen) kunnen hebben. Ouders kunnen bijvoorbeeld een gedrag normaal vinden of acceptabel vinden en de leerkracht niet.
- Er een (bewuste of onbewuste) over- of onderrapportage door ouders of leerkrachten kan bestaan. Een ouder kan bijvoorbeeld door opvoedingsonzekerheid overrapporteren of juist onderrapporteren omdat hij of zij niet wil dat gezinsproblemen naar buiten komen.

1.3.3. Toestemmingsprocedure

Bij de Jeugdmonitor wordt, onder andere vanwege het grote aantal deelnemers, een passieve toestemmingsprocedure ('informed consent') gehanteerd. Dit houdt in dat ieder kind deelneemt aan het onderzoek tenzij een ouder hiertegen bezwaar heeft gemaakt. Ouders kunnen daarnaast ook bezwaar maken tegen het invullen van een vragenlijst door de leerkracht. Ook kunnen de kinderen zelf weigeren de vragenlijst in te vullen.

1.3.4. Vertrouwelijke afname

Om de informatie uit de vragenlijsten te kunnen gebruiken bij het verlenen van individuele zorg aan een kind, worden de vragenlijsten bij alle leeftijdsmomenten niet anoniem maar vertrouwelijk afgenomen. Doordat de vragenlijsten bij de peuters en leerlingen op het basisonderwijs vertrouwelijk worden afgenomen, is het mogelijk om gegevens uit de verschillende vragenlijsten (ouder-, leerkracht- JGZ- en leerlingvragenlijst) onderling te koppelen op individueel niveau, waardoor een goed totaalbeeld ontstaat van de gezondheidssituatie van het betreffende kind.

1.4. Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de resultaten van de verschillende leefstijlfactoren, waaronder voeding, beweging, genotmiddelengebruik en seksueel gedrag. In hoofdstuk 3 worden de resultaten weergegeven van de verschillende indicatoren voor (psychosociale) gezondheid en gedrag. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op de leefomgeving, waaronder de gezinssituatie, problematiek thuis en buurtbeleving. Conclusies volgen tenslotte in hoofdstuk 5.

- Aan het begin van iedere paragraaf staan kernboodschappen. Hierin staan de meest opvallende resultaten over een bepaald onderwerp.
- De resultaten worden standaard geanalyseerd naar etnische herkomst en geslacht. Op deze manier kunnen risicogroepen geïdentificeerd worden. In het geval er significante verschillen (of juist geen verschillen) gevonden zijn wordt dit in de tekst vermeld. Met significante verschillen worden verschillen bedoeld die met een waarschijnlijkheid van 95% niet op toeval berusten. In het geval significante verschillen zijn gevonden naar geslacht, herkomstgroepering of schoolniveau (brugklas) dan zijn de cijfers in de tabel vetgedrukt.
- Voor de peuters en het basisonderwijs geldt dat etnische groepen die minder dan vijf procent uitmaken van de leeftijdsgroep in de bevolking van Capelle aan den IJssel bij het (wegen en) rapporteren samengevoegd worden met de categorie 'overige herkomst'. In Capelle aan den IJssel ontstaat daardoor voor de leeftijdsmomenten *peuters* en *groep 2* (kleuters) de indeling: Nederlands/Surinaams/overige herkomst. Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat als de aantallen voor een bepaald onderwerp te klein zijn voor analyse naar etniciteit met de bestaande indeling, een tweedeling wordt aangehouden van: allochtone herkomst/autochtone herkomst.
- Als gevolg van tussentijdse afronding tellen de percentages niet altijd precies op tot 100%.
- Na weergave van de meest recente resultaten wordt per onderwerp een vergelijking gemaakt met de voorgaande meting van de JMR (2005-2006). Omdat bij een aantal onderwerpen recent is overgestapt op de landelijke standaardvraagstelling van de GGD Nederland is echter niet altijd een vergelijking met voorgaande jaren mogelijk.
- Exacte vergelijking van gegevens van Capelle aan den IJssel met landelijke cijfers is voor de meeste onderwerpen niet mogelijk omdat meetmethoden en/of leeftijdsgroepen afwijken.

2. Leefstijl

Iemands persoonlijke stijl van leven wordt ook wel 'leefstijl' genoemd (Van Dale, 1995). In dit hoofdstuk worden leefstijlgedragingen besproken die van invloed zijn op de gezondheid, zoals overgewicht, voeding, beweging, roken, alcohol gebruik, druggebruik en seksueel gedrag.

2.1. Voeding, beweging en overgewicht

Kernboodschap

- (Ernstig) overgewicht komt voor bij acht procent van de peuters en bij één op de tien kleuters.
- Op basis van zelfgerapporteerde gegevens over lengte en gewicht is één op de tien brugklassers te zwaar.
- Bij peuters komt overgewicht meer voor bij meisjes dan bij jongens.
- Peuters en kleuters van Surinaams en/ of overige herkomst eten vaker voldoende fruit en groente dan hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst.
- Peuters van Nederlandse herkomst spelen vaker minstens vijf dagen per week buiten, peuters van Surinaamse of overige herkomst minder vaak.
- Peuters van overige herkomst kijken vaker 'één uur of meer televisie per dag', peuters van Nederlandse herkomst minder vaak.

Vmbo leerlingen scoren ongunstiger dan hun leeftijdgenoten op het havo/vwo op de leefstijlaspecten: regelmatig ontbijten, lidmaatschap sportvereniging en veelvuldig tv kijken/ computeren.

- Ten opzichte van eerdere metingen is (ernstig)overgewicht bij jongens in de peuterleeftijd toegenomen.

Het aandeel peuters dat regelmatig buiten speelt is toegenomen ten opzichte van 2005-2006. Het aandeel kleuters dat regelmatig buiten speelt is afgenomen ten opzichte van de voorgaande meting. Het percentage dat regelmatig sport is in deze groep ook afgenomen.

Overgewicht en obesitas (ernstig overgewicht) vormen een toenemend gezondheidsprobleem onder de jeugd in Nederland en wereldwijd. Iemand heeft overgewicht als hij te zwaar is voor zijn lengte. De belangrijkste oorzaak van overgewicht is een disbalans tussen energie-inname en energieverbruik. Wanneer iemand al vanaf jonge leeftijd overgewicht heeft, zijn de gezondheidsgevolgen op latere leeftijd groot. Niet alleen bij volwassenen maar ook bij kinderen met ernstig overgewicht worden meer risicofactoren gevonden voor hart- en vaatziekten en diabetes mellitus type 2. Daarnaast hebben kinderen met overgewicht vaak ook nog overgewicht op latere leeftijd (Visscher & Schoemaker, 2008). Het aantal kinderen met (ernstig) overgewicht is de afgelopen jaren enorm toegenomen (Bulk-Bunschoten, Renders, Van Leerdam, & Hirasing, 2005).

In Capelle aan den IJssel is acht procent van de peuters en 11% van de kleuters te zwaar zoals blijkt uit metingen door de JGZ (tabel 2.1.1.)⁶. Over de brugklassers zijn geen gemeten resultaten van lengte en gewicht bekend. Wel is hen in de vragenlijst naar lengte en gewicht gevraagd. Op basis van deze zelfgerapporteerde gegevens blijkt tien procent van hen te zwaar te zijn. Hierbij dient in gedachte te worden gehouden dat dit percentage in werkelijkheid waarschijnlijk iets hoger ligt omdat leerlingen geneigd zijn de verhouding van lengte en gewicht gunstiger in te schatten dan feitelijk het geval is (Jansen, W. et al, 2006).

⁶ Overgewicht en obesitas zijn bepaald aan de hand van internationale geslacht- en leeftijdspecifieke afkappunten voor de Body Mass Index (zie Cole et al 2000).

Tabel 2.1.1. Prevalentie van overgewicht en obesitas naar leeftijdsmoment

	Overgewicht totaal			Matig overgewicht			Obesitas		
	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes
peuters	8%	6%	10%	7%	5%	9%	1%	1%	2%
kleuters	11%	9%	12%	8%	6%	9%	3%	3%	3%
brugklas	10%	10%	9%	8%	8%	9%	1%	2%	<1%

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

Bij peuters komt overgewicht vaker voor bij meisjes dan bij jongens (zie tabel 2.1.1). Er zijn geen verschillen gevonden naar etnische herkomst in het aandeel peuters met overgewicht.

Bij kleuters en in de brugklas zijn er voor overgewicht geen verschillen naar geslacht, etnische herkomst en schoolniveau (brugklas) gevonden.

Voeding en beweging

In de JMR vragenlijsten worden vragen gesteld over belangrijke leefstijlaspecten die vaak samenhangen met overgewicht: ontbijten, groente en fruit eten, frisdrank- en tussendoortjesgebruik, tv kijken/computeren, buitenspelen en sporten. In de strijd tegen overgewicht richt de JGZ zich op het eten van groente en fruit, het verminderen van het aantal tussendoortjes tot maximaal drie per dag (Voedingscentrum), het stimuleren van ontbijten, vermindering van frisdrankgebruik (of andere gezoete dranken) tot maximaal twee per dag, vermindering van tv kijken tot maximaal één uur per dag bij kinderen onder de zes jaar en maximaal twee uur per dag bij kinderen boven de zes jaar en het stimuleren van buiten spelen en sporten (Bulk-Bunschoten et al., 2005). De Nederlandse Norm Gezond Bewegen voor jeugdigen ligt op één uur matig intensieve beweging per dag, waarvan twee keer per week gericht op uithoudingsvermogen.

Voeding

(Ernstig) overgewicht hangt samen met *niet* ontbijten, mogelijk omdat de verleiding om te snoepen of snacken met een lege maag groter is (www.Overgewicht.org). Het percentage jeugdigen dat minstens vijf dagen per week ontbijt, is 98% voor peuters, 97% voor kleuters en 83% voor brugklassers. Er zijn minder meisjes dan jongens die regelmatig ontbijten bij de kleuters (tabel 2.1.2). Bij de overige leeftijdsmomenten is geen verschil naar geslacht gevonden.

Tabel 2.1.2. Belangrijke voedingsgewoonten per leeftijdsmoment

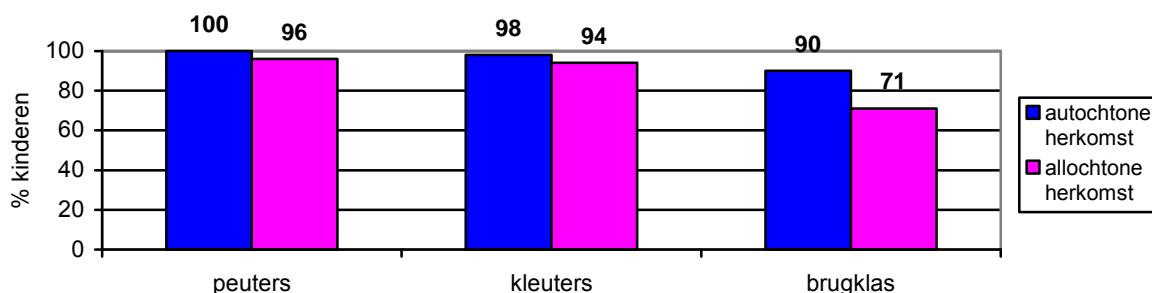
Item	geslacht	peuters	kleuters	brugklas
ontbijt minstens vijf dagen per week	totaal	98%	97%	83%
	jongens	98%	98%	86%
	meisjes	98%	95%	79%
eet dagelijks fruit volgens de norm	totaal	51%	50%	27%
	jongens	53%	53%	23%
	Meisjes	49%	46%	31%
eet dagelijks groente	totaal	43%	38%	41%
	jongens	44%	36%	33%
	meisjes	43%	40%	49%
meer dan twee glazen fris per dag*	totaal	31%	42%	42%
	jongens	31%	44%	47%
	meisjes	31%	39%	37%
meer dan drie tussendoortjes per dag	totaal	4%	3%	-
	jongens	4%	4%	-
	meisjes	4%	2%	-

*Frisdrank of andere gezoete dranken.

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

Voor kinderen en door jongeren van autochtone herkomst wordt 'regelmatig ontbijten' vaker aangegeven dan het geval is voor hun leeftijdgenoten van allochtone herkomst (figuur 2.1.1).

Figuur 2.1.1. Percentage kinderen en jongeren dat regelmatig ontbijt naar etnische herkomst

Het Voedingscentrum adviseert tot negen jaar elke dag 50-150 gram groente en anderhalf stuk fruit te eten. Vanaf negen jaar is het advies 150-200 gram groente en twee stuks fruit. De fruitconsumptie is bekeken aan de hand van deze richtlijn, waarbij één stuk fruit vervangen mag worden door een glas sinaasappel- of grapefruitsap. Bij de groenteconsumptie is er gekeken of er elke dag groente wordt gegeten.

Het eten van fruit volgens de richtlijn gezonde voeding varieert met de leeftijd van 51% bij de peuters tot 27% in de brugklas. Het elke dag eten van groente wisselt licht per leeftijd, van 43% bij de peuters en 41% bij de brugklassers (tabel 2.1.2). Voor peuters en kleuters zijn geen verschillen gevonden naar geslacht voor het eten van fruit en groente. In de brugklas eten jongens wel minder groente dan meisjes maar voor fruitconsumptie zijn geen verschillen gevonden.

Peuters van overige herkomst voldoen vaker aan de fruitnorm en peuters van Nederlandse herkomst voldoen hier minder vaak aan dan wat gemiddeld is voor dit leeftijdsmoment (60% en 46%). Het dagelijks eten van groente wordt vaker gerapporteerd voor peuters van Surinaamse herkomst en minder vaak voor peuters van Nederlandse herkomst (Surinaams: 59%, Nederlands: 38%). Zowel dagelijkse groente- als fruitconsumptie volgens de norm wordt vaker dan gemiddeld voor kleuters van overige herkomst aangegeven en minder vaak aangegeven voor kleuters van Nederlandse herkomst (dagelijks groente: 48% en 32%; fruit volgens de norm: 42% en 30%). In de brugklas is zowel voor groente- als voor fruitconsumptie geen verschil gevonden tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

In relatief veel tussendoortjes (zoals snacks, koek, snoep en gebak) zitten niet veel voedingsstoffen, zoals vitamines en mineralen. Veel van deze producten zorgen al snel voor extra calorieën omdat ze vaak veel vet en/of toegevoegde suikers bevatten. Daarom adviseert Het Voedingscentrum per dag niet meer dan drie à vier keer iets tussendoor te eten en daarbij te kiezen voor 'gezonde' tussendoortjes.

Ook een hoge inname van frisdrank of andere suikerhoudende dranken hangt samen met overgewicht, doordat dranken met suiker ervoor zorgen ervoor dat er snel te veel calorieën binnenkomen. Verder levert frisdrank geen belangrijke voedingsstoffen, zoals vitamines en mineralen. Daarom vindt Het Voedingscentrum dranken die geen calorieën leveren, zoals water, thee zonder suiker en light frisdrank, de beste keus. Light producten moeten door kinderen echter met mate gebruikt worden (van één tot vier jaar niet meer dan één tot twee glazen light frisdrank, yoghurt drank of andere light producten met cyclamaat, tussen 4 en 8 jaar niet meer dan drie eenheden).

Van de peuters krijgt 31% meer dan twee glazen frisdrank (of andere gezoete dranken) per dag, bij de kleuters en de brugklassers geldt dit voor 42%. Voor geen enkel leeftijdsmoment is een verschil gevonden naar geslacht.

Alleen bij de peuters zijn verschillen gevonden naar etnische herkomst. Ten opzichte van het gemiddelde van de totale groep peuters blijkt veelvuldig frisdrankgebruik vaker te worden aangegeven voor peuters van Nederlandse herkomst en minder vaak voor peuters van overige herkomst (35% en 23%).

Van de peuters en kleuters krijgt respectievelijk vier procent en drie procent meer dan drie tussendoortjes per dag. Voor de peuters zijn geen verschillen gevonden naar geslacht of tussen kinderen van allochtone en autochtone herkomst. Het veelvuldig eten van tussendoortjes wordt vaker voor kleuters van allochtone herkomst gerapporteerd dan voor kleuters van autochtone herkomst (zes

procent versus twee procent). In deze groep is geen verschil gevonden naar geslacht. Op het voortgezet onderwijs is niet gevraagd naar het eten van tussendoortjes.

Beweging

Naast een gezonde voeding is ook bewegen belangrijk in de preventie van overgewicht. Van de peuters speelt 52% minstens vijf dagen per week buiten, er is geen verschil gevonden naar geslacht. Onder kleuters is dit 57%. Bij de oudere leeftijdsgroep is gekeken naar de sportdeelname. Bijna tweederde van de brugklassers is lid van een sportvereniging (64%). Bijna de helft van de kleuters (46%) en ruim driekwart van de brugklassers (77%) sport minstens twee dagen per week buiten schooltijd. In de brugklas wordt sporten buiten schooltijd vaker aangegeven door jongens dan door meisjes (tabel 2.1.3).

Tabel 2.1.3. Belangrijke lichaamsactiviteiten per leeftijdsmoment

Item	Geslacht	peuters	kleuters	brugklas
Speelt minstens vijf dagen per week buiten	totaal	52%	57%	-
	jongens	54%	60%	-
	meisjes	51%	54%	-
Lid van een sportvereniging	totaal	-	-	64%
	jongens	-	-	67%
	meisjes	-	-	60%
Sport minstens twee dagen per week	totaal	-	46%	77%
	jongens	-	48%	86%
	meisjes	-	45%	67%
Kijkt veel tv of computert veel per dag*	totaal	61%	71%/32%	82%
	jongens	63%	75%/34%	86%
	meisjes	59%	67%/29%	78%

*onder de zes jaar: een uur of meer, boven de zes jaar: meer dan twee uur. Bij de kleuters zijn beiden gerapporteerd.

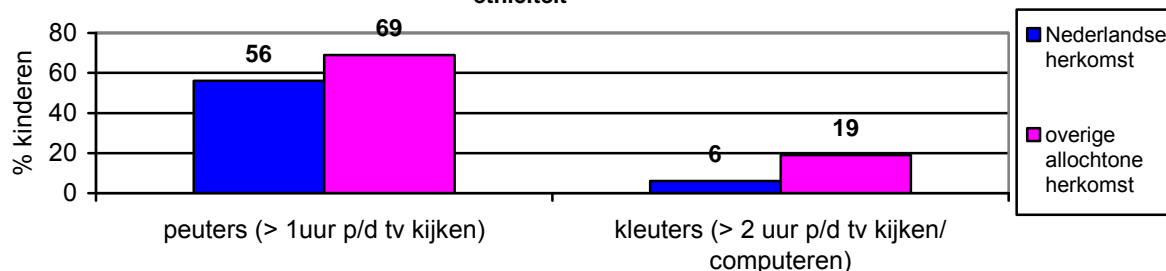
In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

Op veel bewegingsaspecten scoren kinderen en jongeren van Nederlandse/ autochtone herkomst gunstiger dan hun leeftijdgenoten van Surinaamse/ overige herkomst. Regelmatig buiten spelen wordt voor peuters van Nederlandse herkomst vaker en voor peuters van Surinaamse en overige herkomst minder vaak aangegeven (Nederlands: 60%, Surinaams: 35%, overige herkomst: 40%). Ook voor kleuters van Nederlandse herkomst wordt vaker dan gemiddeld aangegeven dat zij regelmatig buitenspelen en voor kleuters van overige herkomst minder vaak (65% en 43%). Voor sporten buiten schooltijd is zowel bij de kleuters als bij de brugklassers geen verschil gevonden naar etniciteit. Lidmaatschap bij een sportvereniging wordt vaker aangegeven door brugklassers van autochtone herkomst dan door leerlingen van allochtone herkomst (72% versus 52%).

Naast de uren die er besteed worden aan bewegen, wordt er in de Jeugdmonitor ook gevraagd naar de uren die worden besteed aan passieve vrijetijdsbesteding, zoals tv kijken en computeren. Niet alleen inactiviteit speelt een rol bij deze zittende activiteiten, maar bijvoorbeeld ook het nuttigen van snacks tijdens het tv kijken. Geadviseerd wordt het tv kijken/computeren onder de zes jaar te beperken tot niet langer dan een half uur en boven de zes jaar niet langer dan twee uur per dag.

Bijna tweederde (61%) van de peuters kijkt dagelijks meer dan één uur tv, er is geen verschil gevonden naar geslacht. Bijna driekwart van de kleuters computert of kijkt meer dan één uur tv per dag (71%), jongens vaker dan meisjes, en 32% doet dit meer dan twee uur per dag (tabel 2.1.3). Voor peuters van overige herkomst wordt vaker aangegeven dat zij meer dan één uur tv per dag kijken en voor peuters van Nederlandse herkomst wordt dit minder vaak gerapporteerd (69% en 56%). Ditzelfde geldt ook voor de kleuters als het gaat om meer dan 2 uur per dag tv kijken/ computeren (figuur 2.1.2). In de brugklas wordt veelvuldig tv kijken/ computeren door 82% van de leerlingen aangegeven. Er is geen verschil gevonden naar geslacht of tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

Figuur 2.1.2. Percentage peuters en kleuters dan veelvuldig tv kijkt (en computert) naar etniciteit

Vmbo leerlingen scoren ongunstiger dan hun leeftijdgenoten op het havo/vwo op de leefstijlaspecten: regelmatig ontbijten, lidmaatschap sportvereniging en veelvuldig tv kijken/ computeren (tabel 2.1.4).

Tabel 2.1.4. Leefstijlaspecten op het voortgezet onderwijs naar niveau

Item	niveau	brugklas
Ontbijt minstens vijf dagen per week	vmbo	76%
	havo/vwo	95%
Eet dagelijks fruit volgens de norm	vmbo	29%
	havo/vwo	23%
Eet dagelijks groente	vmbo	37%
	havo/vwo	48%
Meer dan twee glazen frisdrank per dag*	vmbo	46%
	havo/vwo	34%
Lid van een sportvereniging	vmbo	56%
	havo/vwo	79%
Sport minstens twee dagen per week	vmbo	76%
	havo/vwo	79%
Kijkt veel tv of computert veel per dag**	vmbo	87%
	havo/vwo	72%

* frisdrank of andere gezoete dranken

** meer dan twee uur per dag.

Bij eventuele dikgedrukte percentages verschillen het vmbo en havo/vwo significant van elkaar

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

(Ernstig) overgewicht onder jongens in de peuterleeftijd is in 2007-2008 toegenomen ten opzichte van 2005-2006 (tabel 2.1.5). Het percentage kleuters met (ernstig) overgewicht is gelijk gebleven aan 2005-2006. Ook in de brugklas zijn de percentages ongeveer gelijk gebleven

Tabel 2.1.5. (Ernstig) overgewicht: vergelijking met eerdere meting

(ernstig) overgewicht		peuters		kleuters		brugklas	
		05/06	07/08	05/06	07/08	05/06	07/08
	jongens	4%	6%	11%	9%	11%	10%
	meisjes	9%	10%	11%	12%	8%	9%

Percentages zijn *inclusief* obesitas.

Bij eventuele dikgedrukte percentages verschillen de twee meetmomenten significant van elkaar

Peuters zijn iets minder gaan ontbijten (99% in 2005-2006 versus 98% in 2007-2008). Bij kleuters is tussen de jaren geen verschil gevonden in het percentage dat regelmatig ontbijt. Leerlingen uit de brugklas zijn ten opzichte van eerdere metingen meer gaan ontbijten (78% in 2005-2006 versus 83% in 2007-2008). Voor frisdrankgebruik is er geen verschil gevonden ten opzichte van 2005-2006 voor deze groepen. De andere voedingsaspecten kunnen nog niet vergeleken worden met eerdere metingen, omdat deze aspecten in het vorige rapport niet gerapporteerd werden.

Wat betreft buiten spelen is er voor peuters een toename te zien ten opzichte van het jaar 2005-2006 en voor kleuters een afname (tabel 2.1.6). Ook het percentage kleuters dat regelmatig buiten schooltijd sport is afgenomen. Het percentage brugklassers dat lid is van een sportvereniging en

buiten schooltijd regelmatig sport is gelijk gebleven aan 2005-2006. Tv kijken/computeren kan niet vergeleken worden met eerdere metingen, omdat in het verleden alleen gerapporteerd werd over tv kijken.

Tabel 2.1.6. Lichaamsactiviteiten: vergelijking met eerdere meting

Item	Peuters		Kleuters		Brugklas	
	05/06	07/08	05/06	07/08	05/06	07/08
Speelt vijf dagen per week buiten	49%	52%	71%	57%	-	-
Lid sportvereniging	-	-	-	-	62%	64%
Sport minstens twee dagen per week			58%	46%	78%	77%

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

Vergelijking met landelijke cijfers

In vergelijking met landelijke cijfers komen overgewicht en obesitas in Capelle aan den IJssel ongeveer even vaak voor (zie tabel 2.1.7). Voor peuters komen de meest recente landelijke cijfers uit 1996/97 (Hirasing et al, 2000). De landelijke cijfers voor groep 2, groep 7 zijn gebaseerd op onderzoek door TNO uit 2002-2004 (Hurk van den et al, 2006). Landelijke cijfers gebaseerd op zelfgerapporteerde lengte en gewicht van 12 en 13 jarigen zijn afkomstig uit het *Health Behaviour in School-aged Children* (HBSC) onderzoek (Van Dorsselaer, et al., 2007).

Tabel 2.1.7 Prevalentie van overgewicht en obesitas in Capelle aan den IJssel en Nederland

	Capelle aan den IJssel				Nederland			
	overgewicht		obesitas		overgewicht		obesitas	
	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes
peuters	5%	9%	1%	2%	7%	1%	8%	1%
groep 2*	6%	8%	2%	2%	8%	11%	3%	4%
	(ernstig) overgewicht				(ernstig) overgewicht			
	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes
brugklas**	10%	9%	10%	9%	10%	9%	10%	9%

*Percentage overgewicht bij groep 2 is *exclusief* obesitas.

** Voor 12/13 jarigen waren geen afzonderlijke landelijke gegevens over **ernstig** en **matig** overgewicht beschikbaar.

Bron landelijke cijfers voor peuters: Hirasing et al 2000; voor kleuters, groep 7: Hurk, van den et al 2006, voortgezet onderwijs: Van Dorsselaer, et al., 2007

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

Een uitkomst van de *Ga voor gezond!-test* van het NIGZ (www.gavoorgezond.nl) is dat de helft van de kinderen uit groep 1 tot en met 3 elke dag groente of fruit eet. Uit het HBSC onderzoek (Van Dorsselaer, et al., 2007) komt naar voren dat 37% van de leerlingen uit groep 8 en 29% van de leerlingen van het voortgezet onderwijs elke dag fruit eet.

Door het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) wordt aangegeven dat 60% van de driejarigen en 67% van de 5-12 jarigen (bijna) iedere dag buiten speelt en dat 77% van de 8-12 jarigen lid is van een sportvereniging. Uit de HBSC-studie komt nog dat op het voortgezet onderwijs 67% lid is van een sportvereniging. Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

2.2 Genotmiddelengebruik

2.2.1 Roken

Kernboodschap

- 18% van de brugklassers heeft wel eens gerookt.
- Minder dan één procent van de brugklassers rookt dagelijks.
- In vergelijking met de meting in 2005-2006 is het percentage jongeren dat wel eens heeft gerookt afgenomen.

Roken geeft een verhoogde kans op het ontstaan van onder andere longkanker, hart- en vaatziekten en chronische luchtwegaandoeningen. Dit zijn geen aandoeningen die al veel bij de jeugd voorkomen. Toch is het juist ook bij jongeren van belang om inzicht te krijgen in het rookgedrag, omdat blijkt dat veruit de meeste volwassen rokers al in hun jeugd met roken begonnen zijn (Monshouwer, 2008).

Roken (ooit)

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij roken of wel eens gerookt hebben, 18% van de leerlingen geeft aan dit wel eens gedaan te hebben. Voor geslacht, schoolniveau en tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst zijn geen verschillen gevonden.

Dagelijks roken

Onder leerlingen in de brugklas komt dagelijks roken bijna niet voor (minder dan één procent). Wegens het kleine aantal leerlingen dat dit aangeeft kan niet worden getoetst op verschillen naar geslacht, schoolniveau en tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Het percentage kinderen in de brugklas in Capelle aan den IJssel dat ooit gerookt heeft, is afgenomen ten opzichte van de voorgaande meting (van 25% in 2005-2006 naar 18% in 2007-2008).

Landelijk heeft 33% van de 12-16 jarigen wel eens gerookt en acht procent rookt dagelijks (Van Dorsseleer, et al., 2007). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

2.2.2 Alcoholgebruik

Kernboodschap

- 17% van de leerlingen in de brugklas heeft in de laatste vier weken alcohol gedronken.
- 12% van de brugklassers heeft in de laatste vier weken tenminste eenmaal 5 of meer glazen alcohol bij één gelegenheid gedronken.
- Overmatig alcoholgebruik komt meer voor onder leerlingen op het vmbo dan onder leerlingen op het havo/vwo.

Drinken voor het 16e levensjaar levert gezondheidsrisico's op, omdat de hersenen nog niet volledig ontwikkeld zijn. De alcoholgerelateerde gezondheidsschade die zich al op jonge leeftijd openbaart zijn vooral de acute consequenties van alcoholgebruik, zoals alcoholvergiftiging. Alcoholgebruik gaat echter ook gepaard met schade die zich op lange termijn uit, zoals hersenschade en kanker. Bovendien blijkt uit onderzoek dat vroeg beginnen met drinken de kans op alcoholproblemen op latere leeftijd vergroot (Trimbosinstituut, 2008).

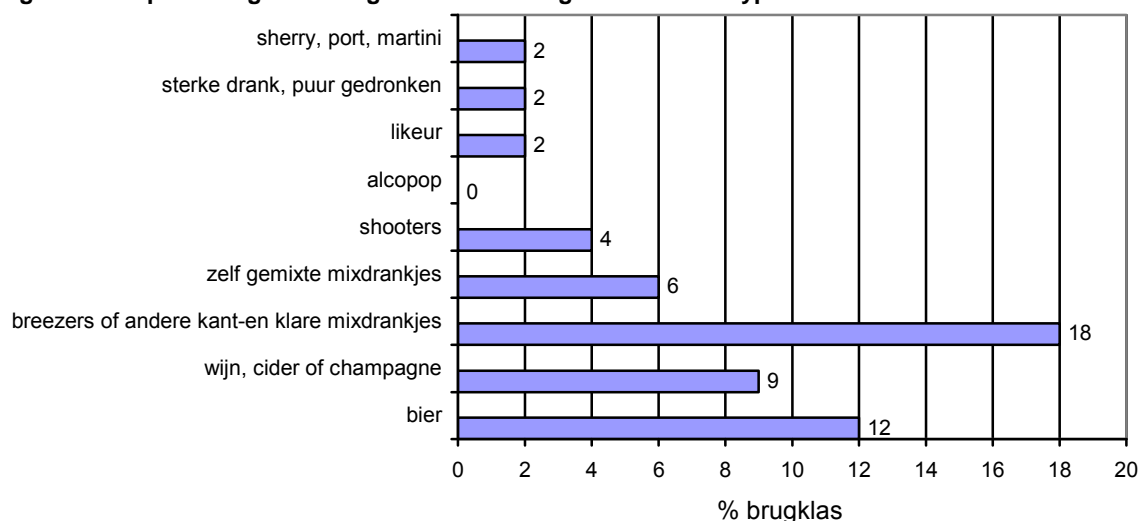
Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij ooit alcohol gedronken hebben, en zo ja, hoe vaak zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol hebben gedronken (actueel alcoholgebruik). Aan de leerlingen is vervolgens ook gevraagd of ze in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek wel eens vijf glazen alcohol of meer hebben gedronken bij één gelegenheid.

Alcoholgebruik (ooit)

Vijfendertig procent van de leerlingen in de brugklas heeft wel eens alcohol gedronken. Er is geen verschil naar geslacht, schoolniveau en tussen leerlingen van allochtone en autochtone herkomst gevonden. Jongeren drinken vooral in het weekend. Van de brugklassers geeft 19% aan wel eens alcohol te drinken in het weekend, vijf procent drinkt wel eens doordeweeks. Ook hierbij zijn geen verschillen gevonden tussen jongens en meisjes, naar schoolniveau en tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

In de brugklas zijn kant en klare mixdrankjes (waaronder breezers) de meest populaire alcoholhoudende drankjes (figuur 2.2.1). Jongens drinken vaker dan meisjes bier, voor de overige soorten drank zijn geen verschillen gevonden naar geslacht.

Figuur 2.2.1: percentage alcoholgebruik door brugklassers naar type drank

Recent alcoholgebruik

Zeventien procent van de leerlingen in de brugklas heeft in de vier weken voor het onderzoek alcohol gedronken. Er is geen verschil gevonden naar geslacht, schoolniveau en tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

Overmatig alcoholgebruik

In de brugklas heeft ruim één op de tien leerlingen (12%) in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek tijdens één gelegenheid vijf of meer glazen alcohol gedronken.

Er is geen verschil gevonden naar geslacht. Wel geven havo/ vwo leerlingen minder vaak aan dan vmbo leerlingen de afgelopen vier weken vijf of meer glazen bij één gelegenheid te hebben gedronken (zes procent versus 15%). Er zijn geen verschillen gevonden tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

Drie procent van de brugklassers geeft aan de laatste vier weken wel eens dronken of aangeschoten te zijn geweest. Er is geen verschil naar geslacht, schoolniveau of tussen leerlingen van allochtone en autochtone herkomst gevonden.

Dit percentage is aanmerkelijk lager dan het percentage leerlingen dat aangeeft de afgelopen vier weken vijf of meer glazen alcohol te hebben gedronken bij één gelegenheid (12%). Voor dit verschil is geen duidelijke verklaring.

Vergelijking met eerdere metingen

In vergelijking met de voorgaande meting in 2005-2006 is het percentage leerlingen dat ooit alcohol heeft gedronken niet veranderd in de brugklas. Ook het alcoholgebruik in de laatste vier weken is in vergelijking met 2005-2006 niet veranderd. Vanwege een wijziging in de vraagstelling is het percentage jongeren dat de afgelopen vier weken wel eens vijf of meer glazen alcohol per keer heeft gedronken niet te vergelijken met voorgaande jaren.

Landelijk heeft 49% van de leerlingen in groep 8 en 77% van de 12-16 jarigen wel eens alcohol gedronken (Van Dorsselaer, et al., 2007). Alcoholgebruik in de afgelopen vier weken wordt landelijk door 14% van de groep 8 leerlingen en door 13% van de brugklassers gerapporteerd. Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en die van Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

2.2.3 Drugsgebruik

Kernboodschap

- Minder dan één procent van de brugklassers heeft in de afgelopen vier weken marihuana of hasj gebruikt.
- Harddruggebruik is in het geheel niet gerapporteerd door brugklassers in Capelle aan de IJssel.

Sommige jongeren zijn geneigd om met drugs te experimenteren. Redenen om drugs te gebruiken zijn meestal nieuwsgierigheid, stoer gedrag, behoefte aan sociale acceptatie of psychosociale problemen. Cannabisproducten als hasj, wiet en marihuana worden softdrugs genoemd. Deze middelen hebben geen sterk verslavende werking. Wel verminderen ze het reactie-en concentratievermogen en hebben ze een negatieve invloed op het korte termijn geheugen. Hierdoor kunnen leerprestaties verminderen. XTC, cocaïne en heroïne zijn harddrugs. Deze middelen zijn (zeer) verslavend en schadelijk voor de gezondheid (Trimbosinstituut, 2008).

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij in de vier weken voor het onderzoek marihuana of hasj hebben gebruikt. Aan de leerlingen is ook gevraagd of zij in deze periode harddrugs (XTC, cocaïne, heroïne) hebben gebruikt.

Softdrugsgebruik

Minder dan één procent van de brugklassers geeft aan in de vier weken voor het onderzoek marihuana of hasj te hebben gebruikt. Wegens het lage aantal leerlingen dat softdruggebruik rapporteert kan niet worden getoetst op verschillen naar geslacht, schoolniveau of tussen leerlingen van allochtone en autochtone herkomst.

Harddrugsgebruik

Harddruggebruik (de afgelopen maand) wordt in het geheel niet gerapporteerd in Capelle aan den IJssel.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Ten opzichte van 2005-2006 is het percentage brugklassers dat recent softdruggebruik aangeeft (de afgelopen maand) onveranderd gebleven. Het harddruggebruik is niet te vergelijken ten opzichte van voorgaande jaren omdat deze vraag toen nog niet gesteld werd.

Landelijk geeft zeven procent van de scholieren op het voortgezet onderwijs aan de laatste vier weken softdrugs te hebben gebruikt en rapporteert twee procent in deze periode harddruggebruik (Van Dorsselaer, et al. 2007, Monschouwer et al., 2008). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en die van Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

2.5 Seksueel gedrag

Kernboodschap

- Vier procent van de brugklassers geeft aan wel eens geslachtsgemeenschap te hebben gehad.
- Geslachtsgemeenschap wordt vaker door jongeren van allochtone herkomst dan door jongeren van autochtone herkomst gerapporteerd.
- Vmbo-leerlingen geven vaker aan dan havo/vwo leerlingen dat zij wel eens geslachtsgemeenschap hebben gehad.
- 21% van de brugklassers die wel eens met iemand naar bed zijn geweest geven aan daarbij niet altijd een condoom te hebben gebruikt.
- Tien procent van de brugklassers die wel eens met iemand naar bed zijn geweest heeft bij de laatste keer geslachtsgemeenschap geen enkel anticonceptiemiddel gebruikt.
- In vergelijking met eerdere metingen is het percentage leerlingen dat wel eens heeft gevreeën (zonder geslachtsgemeenschap) afgenomen.

Seksueel contact

Tijdens de adolescentie neemt de seksuele ontwikkeling en het experimenteren met seks een belangrijke plaats in. Jongeren beginnen steeds vroeger te experimenteren op dit gebied en omdat ze steeds later een vaste relatie aangaan duurt deze periode doorgaans langer (Van Dorsselaer et al., 2007).

In de Jeugdmonitor zijn aan de leerlingen in de brugklas vragen gesteld over seksueel contact (vrijen met iemand zonder met elkaar naar bed te gaan en geslachtsgemeenschap). Ook zijn vragen gesteld over (on)veilig vrijen.

Vrijen met iemand (zonder met elkaar naar bed te gaan) wordt gerapporteerd door 22% van de brugklassers. Het hebben van geslachtsgemeenschap (met iemand naar bed gaan) wordt door vier procent (n=26) gerapporteerd. In de brugklas geven jongens vaker dan meisjes aan dat zij wel eens hebben gevreeën (28% versus 15%). Voor vrijen zijn geen verschillen gevonden naar schoolniveau of tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst.

Geslachtsgemeenschap wordt vaker aangegeven door leerlingen van het vmbo en leerlingen allochtone herkomst (vmbo: zes procent versus havo/vwo: één procent; allochtone herkomst: acht procent versus autochtone herkomst: 2%).

(On)veilig vrijen

Wanneer jongeren onveilig vrijen, brengt dit risico's met zich mee voor de gezondheid. Jongeren die zonder condoom geslachtsgemeenschap hebben, lopen risico op een seksueel overdraagbare aandoening (soa). Ook lopen ze risico op een onbedoelde zwangerschap indien ook geen pil of ander anticonceptiemiddel wordt gebruikt (Schrijver en Schoemaker, 2008). Onderzoek wijst uit dat soa's onder Nederlandse jongeren nog steeds toenemen (Van Dorsselaer et al, 2007). Deze toename valt deels te verklaren door de grotere testbereidheid onder jongeren waardoor het aantal gediagnosticeerde soa's toeneemt. Maar ook het toegenomen aantal seksueel actieve jongeren en het aantal wisselende sekspartners is een mogelijke verklaring hiervoor (Schrijvers en Schoemaker, 2008).

Voorbehoedsmiddelengebruik

Van de brugklassers die aangeven wel eens geslachtsgemeenschap te hebben gehad rapporteert 21% niet altijd een condoom te hebben gebruikt.

Veertien procent van de brugklassers die wel eens geslachtsgemeenschap hebben gehad, geven aan bij de laatste keer dat ze geslachtsgemeenschap hadden een ander voorbehoedsmiddel (bv. pil, spiraaltje, prikpil) te hebben gebruikt.

Tien procent van de brugklassers die geslachtsgemeenschap heeft gerapporteerd, heeft bij de laatste keer geslachtsgemeenschap geen enkel voorbehoedsmiddel gebruikt.

Wegens het kleine aantal leerlingen dat geslachtsgemeenschap rapporteert is het gebruik van de verschillende vormen van voorbehoedsmiddelen niet te toetsen op verschillen naar geslacht, schoolniveau of tussen leerlingen van allochtone en autochtone herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke gegevens

In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage brugklassers dat wel eens met iemand gevreeën heeft (zonder daarbij geslachtsgemeenschap te hebben gehad) afgenomen van 31% in 2005-2006 naar 22% in 2007-2008. Het percentage jongeren dat geslachtsgemeenschap rapporteert is niet veranderd. Door het gebruik van de landelijke vraagstelling van de GGD Nederland in het schooljaar 2007-2008 kan het percentage jongeren dat zonder condoom geslachtsgemeenschap heeft gehad niet vergeleken worden met voorgaande jaren.

Landelijk onderzoek onder 12-16 jarigen (Van Dorsselaer, et al., 2007) wijst uit dat 15% van de jongeren van die leeftijd wel eens geslachtsgemeenschap heeft gehad. Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke cijfers en gegevens van Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3. (Psychosociale) gezondheid en gedrag

Elk kind vertoont wel eens agressief gedrag of is wel eens angstig. Maar wanneer is dit gedrag gezond en wanneer spreekt men van problematisch gedrag bij kinderen en jongeren? Deze grens is niet gemakkelijk te trekken. Wat normaal gedrag is op een bepaalde leeftijd, kan op latere leeftijd wel problematisch zijn. Het gedrag van kinderen en jongeren verschilt ook sterk per situatie. Op school gedragen de meeste kinderen zich anders dan thuis. Om te beoordelen of het gedrag van een kind gezond of problematisch is, dient men dan ook rekening te houden met enerzijds de leeftijd van het kind en anderzijds met informatie van verschillende informanten (Schrijvers & Schoemakers, 2008).

In dit hoofdstuk komen de twee belangrijkste typen psychosociale problemen van de jeugd aan de orde: emotionele problemen en gedragsproblemen. Deze problemen worden ook wel internaliserende en externaliserende problemen genoemd (Schrijvers & Schoemakers, 2008). Externaliserend gedrag is naar buiten gericht en storend voor de omgeving. Het gaat hierbij om agressief en normoverschrijdend gedrag. Internaliserend gedrag is meer naar binnen gericht en daardoor voornamelijk storend voor het kind of de jongere zelf. Voorbeelden zijn angst, depressiviteit, teruggetrokkenheid, psychosomatische klachten (bijvoorbeeld hoofdpijn en buikpijn zonder aanwijsbare medische oorzaak) en eenzaamheid. Daarnaast komen in dit hoofdstuk ook de ervaren gezondheid, zorgen van ouders en de scores op de vragenlijsten voor psychosociale problemen aan de orde.

3.1. (Psychosociale) gezondheid

3.1.1. Ervaren gezondheid

Kernboodschap

- De gezondheid van 96% van de peuters en kleuters wordt door hun ouders als goed benoemd.
- 84% van de brugklassers beoordeelt zijn of haar gezondheid als (heel) goed.
- Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat de gezondheid van kinderen en jongeren van allochtone herkomst minder vaak als goed wordt benoemd dan die van hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst.

Op alle leeftijdsmomenten is een algemene vraag over ervaren gezondheid gesteld. Bij peuters en kleuters is deze vraag door ouders beantwoord. Op het voortgezet onderwijs beantwoorden de leerlingen dit zelf. De resultaten zijn in figuur 3.1.1. naar leeftijdsmoment en geslacht weergegeven.

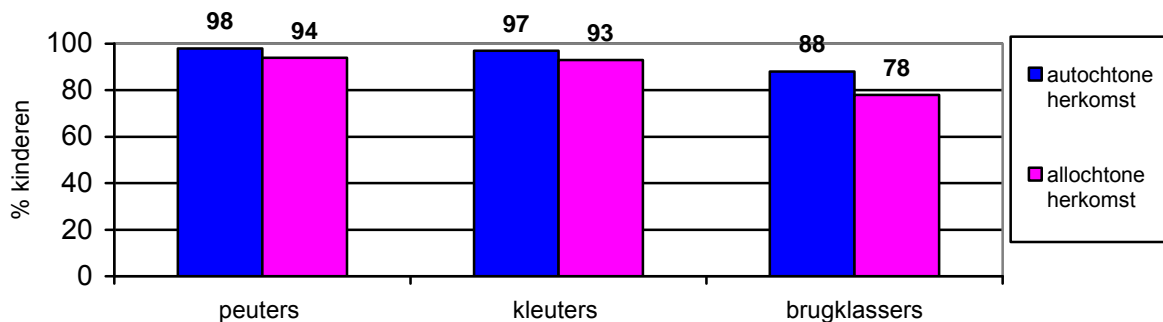
Peuters en kleuters

Volgens de ouders heeft 96% van de peuters en de kleuters een goede gezondheid. Voor beide leeftijdsmomenten is geen verschil gevonden naar geslacht. Wel scoren kinderen van allochtone herkomst vaker ongunstig dan hun leeftijdgenootjes van autochtone herkomst (figuur 3.1.1).

Brugklassers

Van de leerlingen in de brugklas geeft 84% aan zijn gezondheid (heel) goed te vinden. Er is voor deze groep geen verschil gevonden naar geslacht of schoolniveau. Wel beoordelen leerlingen van autochtone herkomst hun gezondheid vaker als (heel) goed dan leerlingen van allochtone herkomst (figuur 3.1.1).

Figuur 3.1.1. Ervaren gezondheid per leeftijdsmoment naar etnische herkomst

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

De ouders van de peuters en kleuters rapporteren even vaak dat er sprake is van een goede gezondheid bij hun kind als in 2005-2006. Ook brugklassers beoordelen hun gezondheid ongeveer even vaak als (heel) goed als bij de voorgaande meting.

Landelijke cijfers van het CBS laten zien dat 95% van de ouders van 0-11 jarigen de gezondheid van hun kind als goed tot zeer goed ervaart (CBS Statline, 2008). In hetzelfde onderzoek is gevonden dat 90% van de 12-17 jarigen zijn gezondheid als goed tot zeer goed ervaart (CBS statline, 2008). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3.1.2. Emotionele problemen

Kernboodschap

- Acht procent van de peuters en 11% van de kleuters is volgens hun ouders vaak van streek of huult snel.
- Ouders van peuters en kleuters van (overige) allochtone herkomst rapporteren vaker dat hun kind vaak van streek is of snel huult dan ouders van kinderen van autochtone herkomst.
- Eenendertig van de meisjes in de brugklas scoort ongunstig op emotionele problematiek, dit percentage ligt een stuk hoger dan bij de jongens in de brugklas (13%).
- Tweeëntwintig van de brugklassers heeft in de afgelopen 12 maanden er minstens één keer aan gedacht een einde aan het leven te maken.
- Drie procent van de brugklassers heeft aangegeven ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben.
- Meisjes rapporteren vaker suïcidegedachten dan jongens (28% versus 16%).
- Brugklassers van allochtone herkomst geven vaker te kennen dat zij ooit een suïcidepoging hebben ondernomen dan hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst.
- In vergelijking met het jaar 2005-2006 is het percentage leerlingen dat in de afgelopen 12 maanden er minstens één keer aan gedacht heeft een einde aan het leven te maken en het percentage leerlingen dat ooit een suïcide poging heeft ondernomen afgenomen.

Verschillende longitudinale onderzoeken tonen aan dat emotionele problemen in de jeugd in veel gevallen voortduren tot in de volwassenheid (Schrijvers & Schoemakers, 2008). Uit onderzoek is ook gebleken dat veel angst- en stemmingsstoornissen bij volwassenen hun oorsprong hadden in de jeugd. Daarnaast verhogen ernstige emotionele problemen, en voornamelijk somberheidsgevoelens,

(later) de kans op suïcide. Inzicht krijgen in deze emotionele problemen bij de jeugd is dan ook van groot belang (Schrijvers & Schoemakers, 2008).

Peuters en kleuters

Aan de ouders van peuters en kleuters zijn vragen voorgelegd over de mate waarin hun kind 'van streek is of snel huilt' en een 'neerslachtige, verdrietige indruk maakt'. Volgens de ouders is acht procent van de peuters en 11% van de kleuters vaak/bijna altijd van streek of huilt snel. Volgens de leerkracht is dit bij vier procent van de kleuters het geval. Bij de peuters is geen verschil naar geslacht gevonden. Volgens ouders van kleuters geldt dit vaker voor meisjes dan voor jongens (14% versus acht procent). Leerkrachten geven dit gedrag vaker aan bij jongens (zes procent) aan dan bij meisjes (twee procent).

Ouders van peuters van overige herkomst geven vaker aan dat hun peuter 'van streek is of snel huilt' en ouders van peuters van Nederlandse herkomst geven dit minder vaak aan (13% versus zes procent). Ouders van kleuters van allochtone herkomst geven vaker aan dat hun kind veel van streek is of snel huilt dan ouders van kleuters van autochtone herkomst (15% versus negen procent). Op basis van de leerkrachtenvragenlijst is geen verschil gevonden tussen kleuters van allochtone en autochtone herkomst.

Minder dan één procent van de peuters en 2% van de kleuters maakt volgens hun ouders vaak/bijna altijd een neerslachtige, verdrietige indruk. Bij de peuters kan niet worden getoetst op verschillen naar geslacht of etnische herkomst wegens kleine het kleine aantal kinderen waarvoor dit wordt gerapporteerd.

Bij de kleuters is geen verschil gevonden naar geslacht. Er kon wegens het kleine aantal kleuters waarbij dit volgens de ouder het geval is niet worden getoetst op verschillen naar etnische herkomst. Volgens de leerkracht maakt één procent van de kleuters vaak/bijna altijd een neerslachtige, verdrietige indruk. Ook hier kon wegens kleine aantallen niet worden getoetst op verschillen naar geslacht of etnische herkomst.

Brugklassers

Aan de leerlingen uit de brugklas zijn ook vijf vragen gesteld uit de SDQ vragenlijst over de mate waarin emotionele problemen voorkomen (SDQ emotionele problemen⁷). Over deze vijf vragen is een totaalscore berekend (range 0-10), waarbij een score van vijf of meer duidt op emotionele problematiek⁸. Daarnaast is de leerlingen gevraagd of ze er wel eens aan gedacht hebben een einde aan het leven te maken en of ze ooit een suïcidepoging ondernomen hebben. De resultaten zijn in tabel 3.1.1. weergegeven.

Tabel 3.1.1. Emotionele problemen in de brugklas naar geslacht

	Brugklas		
	jongens	meisjes	totaal
SDQ emotionele problemen			
- Vaak hoofdpijn	6%	10%	8%
- Veel piekeren	24%	33%	28%
- Vaak ongelukkig	3%	7%	5%
- Zenuwachtig in nieuwe situaties	16%	25%	20%
- Voor veel dingen bang	4%	8%	6%
Ongunstige score (≥5)	13%	31%	21%
Suïcidegedachten, afgelopen jaar			
	16%	28%	22%
Suïcidepoging, ooit			
	1%	5%	3%

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

⁷ Subschaal emotionele symptomen, herkomstig uit de Strengths and Difficulties Questionnaire (van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001); www.sdqinfo.com

⁸ Deze score is afkomstig van het HBSC-onderzoek 2005 (Health Behaviour in School-aged Children, Dorsselaer, van et al., 2007)

Bij 21% van de brugklassers is sprake van emotionele problemen. Zoals tabel 3.1.1 laat zien is er vaker bij meisjes dan bij jongens sprake van een ongunstige score. Naar schoolniveau en tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst zijn geen verschillen gevonden.

Van de brugklassers heeft 22% in de afgelopen 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek er minstens één keer aan gedacht een einde aan het leven te maken, meisjes (28%) vaker dan jongens (16%). Naar schoolniveau of tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst zijn geen verschillen gevonden. Drie procent van de brugklassers heeft aangegeven ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben. Hierin is alleen een verschil gevonden naar etniciteit. Jongeren van allochtone herkomst geven vaker dan jongeren van autochtone herkomst aan dat zij een suïcidepoging hebben ondernomen (zes procent versus minder dan één procent).

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Ten opzichte van 2005-2006 rapporteren de ouders van peuters en kleuters even vaak dat hun kind 'vaak/bijna altijd van streek is of snel huilt'. Voor de peuters kan een het aandeel dat een 'neerslachtige, verdrietige indruk' maakt niet worden vergeleken met de eerdere meting omdat de vraagstelling destijds anders was.

Voor kleuters werd er ten opzichte van de vorige meting eveneens geen verschil gevonden voor het percentage dat volgens de ouders een 'neerslachtige, verdrietige indruk' maakt. Ook is het percentage kleuters dat volgens de leerkracht vaak 'van streek is of snel huilt' of 'een neerslachtige, verdrietige indruk' maakt gelijk gebleven.

Er is geen verandering zichtbaar tussen 2005-2006 en 2007-2008 in het aandeel brugklassers dat emotionele problemen rapporteert. Wat suïcidegedachten- en pogingen betreft is een afname te zien voor de brugklassers. Zowel gedachten aan zelfdoding als het ooit ondernomen hebben van een suïcidepoging komen minder voor dan in 2005-2006. In 2007-2008 rapporteert 22% van de brugklassers dat zij in de afgelopen 12 maanden er minstens één keer aan gedacht hebben een einde aan het leven te maken. In 2005-2006 was dit percentage 26%. In 2005-2006 was het percentage leerlingen dat rapporteerde ooit een suïcidepoging te hebben ondernomen zeven procent. Dit percentage is in 2007-2008 afgenomen naar drie procent.

Landelijk is het percentage 12-16 jarigen dat emotionele problemen vertoont vijftien procent (Van Dorsselaer et al., 2007). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers over emotionele problemen van brugklassers in Capelle aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn. Er zijn geen landelijke cijfers bekend over suïcidegedachten- en pogingen.

3.2. Gedrag

3.2.1. Probleemgedrag

Kernboodschap

- Ouders geven relatief vaak aan dat hun kind aandacht opeist en ongehoorzaam is (peuters en kleuters) of vaak geen 'besef heeft van regels en afspraken' (peuters).
- Bij zowel de peuters als de kleuters wordt veelvuldig probleemgedrag (drie of meer vormen) vaker voor jongens aangegeven dan voor meisjes.
- In de brugklas rapporteert 61% van de leerlingen zich in de afgelopen 12 maanden aan tenminste één vorm van probleemgedrag schuldig te hebben gemaakt, bijna de helft heeft dit meer dan eens gedaan.
- Ongeveer één op de tien brugklassers geeft aan in de afgelopen 12 maanden een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd.
- Probleemgedrag wordt vaker gerapporteerd door brugklassers van het vmbo dan door havo/vwo leerlingen.
- Van de leerlingen in de brugklas draagt acht procent wel eens een wapen bij zich.
- Ouders rapporteren minder probleemgedrag voor peuters en kleuters ten opzichte van eerdere metingen.
- Het bij zich dragen van een wapen onder brugklassers is afgenomen ten opzichte van de voorgaande meting.

Probleemgedrag, zoals pesten, vechten en ongehoorzaamheid, kan schadelijke gevolgen hebben (Schrijvers & Schoemakers, 2008). Zo zijn gedragsproblemen in de jeugd vaak een voorloper van problemen in de volwassenheid. Kinderen en jongeren met gedragsproblemen functioneren minder goed in contact met anderen, ze worden regelmatig buitengesloten. Jongeren die ernstige gedragsproblemen hebben, en daarnaast een depressie, hebben meer kans om zelfmoord te plegen dan jongeren met alleen een depressie. De maatschappelijke kosten van probleemgedrag zijn daarnaast voor zowel de slachtoffers als de omgeving groot. Het is daarom van wezenlijk belang goed in kaart te brengen hoeveel jongeren eigenlijk gedragsproblemen vertonen en of zij in aantal toenemen (Schrijvers & Schoemakers, 2008).

Grenzen verkennen hoort bij het opgroeien van jongeren. Als onschuldig experimenteren verandert in strafbaar gedrag, spreken we echter van jeugdcriminaliteit. Jeugdcriminaliteit omvat alle strafbare gedragingen van jeugdigen. Niet alleen fietsendiefstal of vandalisme, maar ook mishandeling (indien gepleegd door een minderjarige) (Ministerie van Justitie, 2008).

Volgens cijfers van het ministerie van Justitie (2008) is jeugdcriminaliteit een fors probleem in Nederland. De jeugdcriminaliteit daalt niet en jongeren die een misdrijf hebben gepleegd, vallen vaker in herhaling. Dit wordt recidive genoemd. Jongeren recidiveren vaker dan volwassenen. Burgers storen zich bovendien steeds meer aan jeugdcriminaliteit en de overlast die jongeren daarmee veroorzaken (Ministerie van Justitie, 2008).

Peuters en kleuters

Koppig gedrag, driftig of jaloers zijn, aandacht opeisen, ruzie maken en speelgoed vernielen zijn vragen die betrekking hebben op probleemgedrag bij peuters en kleuters. Ook is gevraagd naar ongehoorzaam zijn, het nooit besef hebben van regels en het (bijna) nooit reageren op straf en beloning.

In tabel 3.2.1 is te zien dat ouders relatief vaak aangeven dat hun kind aandacht opeist, of ongehoorzaam is (peuters en kleuters) of vaak geen besef heeft van regels en afspraken⁹ (peuters). 'Veelvuldig aandacht opeisen' wordt ook relatief vaak door leerkrachten gerapporteerd (11%). Ouders

⁹ Het kan hierbij gaan om leeftijdstypisch gedrag van peuters, waar onder andere aandacht opeisen en ongehoorzaamheid aspecten van zijn (Kousemaker, 1997).

van peuters en kleuters en leerkrachten geven op de meeste vragen over probleemgedrag aan dat er geen verschil is tussen jongens en meisjes (tabel 3.2.1).

Tabel 3.2.1 Probleemgedrag volgens ouders en leerkracht naar leeftijdsmoment

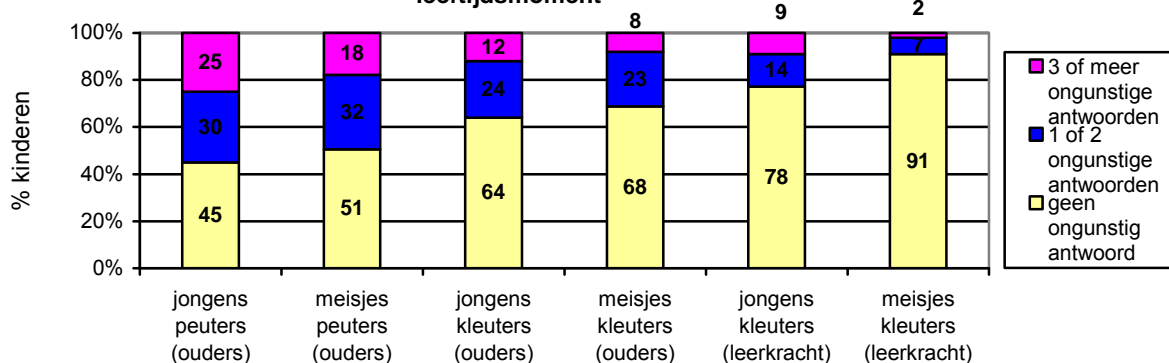
	ouders peuters			ouders kleuters			leerkrachten kleuters		
	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal
Is vaak of (bijna) altijd dwars, koppig, verzet zich	17%	18%	18%	11%	8%	9%	4%	<1%	3%
Is vaak of (bijna) altijd driftig, prikkelbaar	8%	9%	9%	8%	7%	7%	6%	2%	4%
Is vaak of (bijna) altijd jaloers	10%	11%	10%	6%	9%	7%	2%	2%	2%
Eist vaak of (bijna) altijd aandacht op	29%	31%	30%	23%	21%	22%	16%	5%	11%
Maakt vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt andere kinderen	5%	3%	4%	3%	3%	3%	7%	3%	5%
Verstoort vaak of (bijna) altijd activiteiten (bijv. van andere kinderen)	5%	1%	3%	1%	<1%	1%	6%	1%	3%
Vernielt vaak of (bijna) altijd speelgoed of spullen	5%	2%	3%	2%	<1%	1%	1%	<1%	<1%
Doet vaak of (bijna) altijd vervelende dingen (bijv. bijten, spugen, knijpen, schoppen, slaan)	2%	2%	2%	1%	1%	1%	2%	1%	2%
Is soms of (bijna) nooit gehoorzaam	26%	21%	23%	13%	7%	10%	5%	3%	4%
Heeft soms of (bijna) nooit besef van regels en afspraken	24%	21%	23%	12%	6%	9%	7%	1%	4%
Reageert soms of (bijna) nooit op straf en beloning	18%	13%	16%	10%	8%	9%	6%	3%	4%

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt

Van de vragen over probleemgedrag zijn de ongunstige antwoorden opgeteld¹⁰. Er is een indeling gemaakt van 'geen ongunstig antwoord', 'één of twee ongunstige antwoorden' en 'drie of meer ongunstige antwoorden'. Eenentwintig procent van de peuters scoort volgens de ouders op drie of meer gedragingen ongunstig, bij de kleuters is dit tien procent. Volgens de leerkracht scoort zes procent van de kleuters op drie of meer gedragingen ongunstig. Voor jongens worden vaker drie of meer probleemgedragingen gerapporteerd dan voor meisjes (figuur 3.2.1). Ook naar etniciteit zijn verschillen gevonden. Voor peuters van overige herkomst worden vaker minstens drie vormen van probleemgedrag gerapporteerd en voor kinderen van Nederlandse herkomst minder vaak (26% en 19%). Zowel op basis van de oudervragenlijst als de leerkrachtenvragenlijst is voor probleemgedrag geen verschil gevonden tussen kleuters van allochtone en autochtone herkomst.

¹⁰ Ongunstige antwoorden hebben bij de negatief geformuleerde vragen (bijv. is jaloers) betrekking op de antwoordcategorieën "vaak of bijna altijd" en bij de positief geformuleerde vragen (bijv. is gehoorzaam) op de antwoordcategorieën "soms of bijna nooit".

Figuur 3.2.1 Probleemgedrag volgens ouders en leerkracht naar geslacht, naar leeftijdsmoment

Brugklassers

In tabel 3.2.2 wordt het percentage brugklassers in Capelle aan den IJssel gerapporteerd dat in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste eenmaal een bepaalde probleemgedraging heeft vertoond. Ook is het percentage jongeren dat vaker dan eenmalig een bepaalde probleemgedraging heeft vertoond weergegeven.

De meest genoemde probleemgedraging die door brugklassers gerapporteerd wordt is: 'meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen' (37%).

Andere probleemgedragingen die vaak genoemd worden zijn: 'betrokken geweest bij gevecht of onenigheid tussen mensen op een openbaar terrein' (29%), 'dingen beklad met stiften of met een spuitbus, zoals een muur, bushokje of bus (graffiti)' (21%) en 'brandje gesticht' (20%).

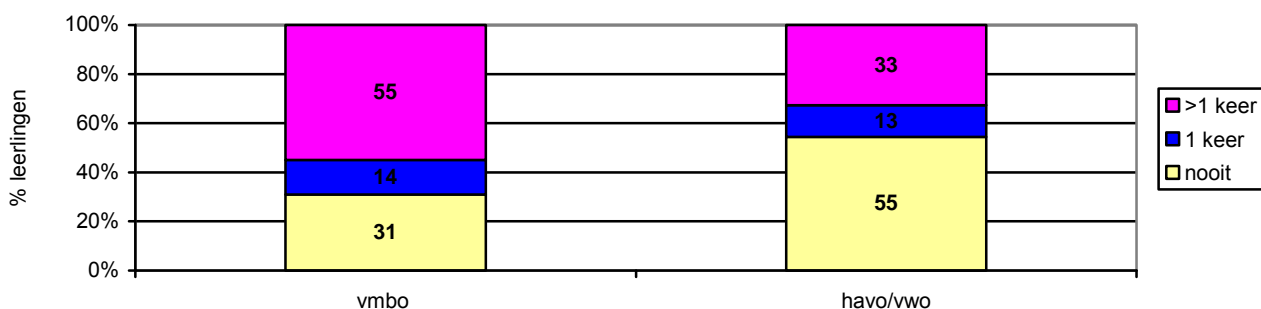
Ongeveer één op de tien brugklassers (11%) geeft aan in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd; zeven procent geeft aan zich meer dan eenmalig aan een dergelijk delict schuldig te hebben gemaakt.

Tabel 3.2.2: Probleemgedrag in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek: brugklassers

	tenminste 1 keer	meer dan 1 keer
Vandalisme	31%	19%
Dingen beklad met stiften of met een spuitbus, zoals een muur, bushokje of bus (graffiti)	21%	11%
Met opzet iets op straat vernield (bv een straatlantaarn, auto of bushokje)	8%	4%
Brandje gesticht	20%	9%
Gevecht	34%	19%
Iemand lastig gevallen of bedreigd hem/haar in elkaar te slaan	14%	5%
Betrokken geweest bij een gevecht of onenigheid tussen mensen op een openbaar terrein	29%	13%
Diefstal	43%	31%
Iets van minder dan 5 euro uit een winkel gestolen	9%	4%
Iets van 5 euro of meer uit een winkel gestolen	2%	<1%
Iets gepikt van anderen op school/studie/werk	9%	2%
Geld gestolen van thuis (bv van vader of moeder)	12%	4%
Zonder toestemming ergens naar binnen geklommen, in een school of huis, met de bedoeling iets mee te nemen	4%	2%
Een fiets gestolen	3%	1%
Iets gekocht of verkocht waarvan je wist dat het gestolen was	2%	1%
Meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen	37%	24%
Ernstig geweldsdelict	11%	7%
Iemand in elkaar geslagen of zo geslagen dat hij/zij naar de dokter moest	8%	3%
Iemand bedreigd met een wapen of bedreigd hem/haar in elkaar te slaan alleen om hem/haar bang te maken	5%	2%
Iemand bedreigd met een wapen of bedreigd hem/haar in elkaar te slaan om geld of andere waardevolle artikelen te krijgen	1%	<1%
Iemand met een mes of wapen verwond	1%	<1%
Ouders mishandeld	6%	2%
Een van je ouders/verzorgers geslagen of geschopt	6%	2%
Weglopen	4%	1%
Weggelopen van huis en 1 of meer nachten weggebleven	4%	2%
Probleemgedrag totaal	61%	47%

Van de brugklassers zegt 61% zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste eenmaal schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. Ongeveer de helft van de jongeren (brugklas 47%) geeft aan zich in deze periode meer dan één keer schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. In de brugklas wordt door vmbo leerlingen meer probleemgedrag gerapporteerd dan door havo/vwo leerlingen (figuur 3.2.2).

Figuur 3.2.2 Probleemgedrag naar schoolniveau

Zowel naar geslacht als tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst is geen verschil gevonden voor het rapporteren van meer dan 1 vorm van probleemgedrag.

Wapenbezit (brugklas)

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of ze wel eens een wapen bij zich dragen (bijvoorbeeld om zich te verdedigen, zich veilig te voelen of om iemand ermee te bedreigen).

Acht procent van de leerlingen in de brugklas geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen. Eén procent doet dit elk dag.

Twee procent van de brugklassers geeft aan wel eens een wapen mee te nemen naar school. Vier procent van de brugklassers geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen bij het uitgaan.

Jongens (13%) geven vaker aan dan meisjes (twee procent) wel eens een wapen bij zich te dragen. Ook geven jongens vaker dan meisjes aan wel eens een wapen mee te nemen bij het uitgaan (zeven procent versus één procent). Voor het meenemen van een wapen naar school is geen verschil gevonden naar geslacht. Voor het dragen van een wapen en het meenemen van een wapen bij het uitgaan is geen verschil gevonden naar schoolniveau en tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst. Het aantal jongeren dat aangeeft wel eens een wapen mee naar school te nemen is te klein om te kunnen toetsen op verschillen naar schoolniveau en tussen leerlingen allochtone en autochtone herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met de voorgaande meting bij peuters (2005-2006) is er een daling te zien in de mate waarin ouders 1 of meer vormen van probleemgedrag rapporteren (van 55% naar 53%). In het percentage peuters waarvoor drie of meer vormen van probleemgedrag worden gerapporteerd is geen verschil gevonden met 2005-2006. Het percentage kleuters waarvoor de ouder 1 of meer vormen van probleemgedrag rapporteert is ook afgenomen ten opzichte van 39% in 2005-2006 naar 34% in 2007-2008. Het percentage dat drie of meer ongunstige scores krijgt is in dezelfde tijd afgenomen van 13% naar tien procent. Het percentage kleuters waarvoor de leerkracht 1 of meer vormen van probleemgedrag aangeeft is onveranderd gebleven. Hetzelfde geldt voor het aandeel kleuters waarvoor de leerkracht drie of meer vormen van probleemgedrag rapporteert.

De gegevens over probleemgedrag voor brugklassers zijn niet vergelijkbaar met voorgaande jaren, omdat in 2007-2008 een andere vraagstelling is gebruikt. Dit heeft te maken met het overgaan op landelijke vraagstellingen van GGD Nederland.

In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage leerlingen dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen afgenomen van tien procent naar acht procent.

Landelijke cijfers, verzameld door het CBS (2004)¹¹ laten zien dat tien procent van de jongeren van 12-17 jaar wel eens ter verdediging een wapen bij zich draagt, acht procent wel eens iemand heeft bedreigd en tien procent wel eens iets uit een winkel heeft gestolen. elf procent van de jongeren heeft wel eens iets op school gestolen, zes procent heeft zich wel eens schuldig gemaakt aan heling, vijf procent heeft wel eens een fiets gestolen en elf procent heeft wel eens muren, gevels of andere dingen bespoten met een spuitbus of stift. Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan den IJssel, omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten en meetmethoden beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3.2.2. Spijbelen

Kernboodschap

- Twee procent van de kinderen in groep 2 is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school.
- Vier procent van de brugklassers geeft aan gespijbeld te hebben vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Tussen spijbelen en de beleving van school, de leerkrachten en de behaalde resultaten kan een verband gelegd worden (Van Dorsselaer et al., 2007). Leerlingen die hun leerkrachten niet aardig en niet eerlijk vinden, die het niet leuk vinden op school en die het gevoel hebben niet zo goed te presteren, spijbelen vaker dan de leerlingen die dat niet vinden. Dit wijst erop dat spijbelen voor een deel een gebrek aan motivatie lijkt. Spijbelen kan daarnaast ook andere redenen hebben, waaronder pragmatische gronden, zoals het vermijden van een onbelangrijke les. Los van de reden is frequent spijbelen ongewenst, omdat het risico's met zich meebrengt voor de verdere schoolcarrière (Van Dorsselaer et al., 2007).

Kleuters

Aan de leerkrachten van de kleuters is gevraagd of het kind vaak afwezig is vanwege ongeoorloofd verzuim. Bij twee procent is dit volgens de leerkracht het geval. Het aantal kinderen waarbij sprake is van ongeoorloofd verzuim is te klein om te kunnen toetsen op verschillen naar geslacht of tussen kleuters van allochtone en autochtone herkomst.

Brugklassers

Aan de leerlingen is gevraagd of zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek gespijbeld hebben en zo ja, hoeveel uur zij gespijbeld hebben. Vier procent van de brugklassers geeft aan de afgelopen vier weken gespijbeld te hebben.

Drie procent van de brugklassers heeft één of twee uur gespijbeld in de laatste vier weken, twee procent geeft aan drie of meer uur te hebben gespijbeld.

Tussen jongens en meisjes, de verschillende schoolniveaus en tussen leerlingen van allochtone en autochtone herkomst zijn in de brugklas geen verschillen gevonden in spijbeldgedrag.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met het schooljaar 2005-2006 is het percentage leerlingen dat aangeeft te hebben gespijbeld in de brugklas onveranderd.

Het landelijke percentage scholieren (12-16 jarigen) op het voortgezet onderwijs dat wel eens spijbelt is veertien procent (Van Dorsselaer et al., 2007). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan de IJssel, omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

¹¹ De landelijke cijfers zijn gebaseerd op vragen over het zelf gepleegd hebben van enkele veel voorkomende delicten (in de afgelopen 12 maanden) in de module Jeugd van het Permanent Onderzoek Leefsituatie van het CBS (de leefsituatie van 12- tot en met 29-jarigen). De gegevens zijn gegenereerd via statline (<http://statline.cbs.nl>).

3.2.3. Pesten

Kernboodschap

- Zowel volgens ouders als volgens leerkrachten wordt één procent van de kleuters (bijna) altijd geplaagd.
- Drie procent van de kleuters maakt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen, volgens de leerkracht is dit percentage vijf procent.
- Zeven procent van de brugklassers geeft aan één keer of meer per week te zijn gepest (in de afgelopen drie maanden).

Pesten uit zich in het herhaald psychisch en/of fysiek mishandelen van leeftijdgenoten die zichzelf niet makkelijk kunnen verdedigen (Van Dorsselaer et al., 2007). De relatie tussen dader en slachtoffer is er één van ongelijkheid: de dader is iemand die fysiek en verbaal sterker is dan het slachtoffer. Zelf pesten en gepest worden zijn vaak aan elkaar gerelateerd: een deel van de gepeste jongeren pest vaak weer anderen. Het type kind dat risico loopt om slachtoffer te worden van pesten is tegelijk teruggetrokken en sociaal onhandig. Kinderen die zowel sociaal actief en agressief zijn blijken juist vaker het risico te lopen om tegelijkertijd dader en slachtoffer van pesten te zijn (Van Dorsselaer et al., 2007). De gevolgen van pesten kunnen onder andere zijn; buikpijn, hoofdpijn, slaapproblemen en depressieve klachten. Kinderen die gepest zijn hebben vaak een negatief zelfbeeld. Dit zorgt er voor dat deze kinderen moeite hebben om contact te leggen met andere kinderen.

Kleuters

Aan de ouders en de leerkrachten van kleuters is gevraagd of het kind wel eens geplaagd wordt. Ook is gevraagd of het kind wel eens zelf ruzie maakt of anderen plaagt.

Volgens de ouders wordt 29% van de kleuters wel eens geplaagd. Bij minder dan één procent van de kinderen is dit vaak of (bijna) altijd het geval. 14% van de kleuters wordt volgens de leerkracht wel eens geplaagd; één procent wordt volgens de leerkracht vaak of (bijna) altijd geplaagd. Wegens het kleine aantal kleuters dat vaak of (bijna) altijd wordt geplaagd kan niet worden getoetst op verschillen naar geslacht of etnische herkomst.

Zesenveertig procent van de kleuters maakt volgens de ouders wel eens ruzie of plaagt wel eens anderen; drie procent doet dit vaak of (bijna) altijd. Volgens de leerkracht maakt 32% van de kleuters wel eens ruzie of plaagt wel eens anderen; vijf procent van de kinderen doet dit volgens de leerkracht vaak of (bijna) altijd.

Ruzie maken of anderen plagen komt volgens zowel de ouders als de leerkrachten even vaak voor onder jongens als meisjes. Ook komt uit beide bronnen voor dit onderwerp geen verschil naar voren tussen kleuters van allochtone en autochtone herkomst.

Brugklassers

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd hoe vaak ze in de drie maanden voorafgaand aan de vragenlijst zijn gepest op school en of zij in deze periode wel eens anderen hebben gepest.

Gepest worden

Bijna één vierde (23%) van de leerlingen in de brugklas geeft aan in de drie maanden voorafgaand aan het onderzoek wel eens gepest te zijn door schoolgenootjes; zeven procent van de leerlingen geeft aan dat dit één of meerdere keren per week aan de orde is.

Anderen pesten

Zevenentwintig procent van de brugklassers rapporteert wel eens anderen te hebben gepest in de drie maanden voorafgaand aan het onderzoek; vier procent geeft aan één keer per week of vaker anderen te hebben gepest.

Zowel voor gepest worden als het zelf pesten van anderen zijn geen verschillen gevonden naar geslacht, schoolniveau en tussen brugklassers van allochtone en autochtone herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Omdat in het schooljaar 2007-2008 voor het eerst gebruik is gemaakt van de landelijke vraagstelling van GGD Nederland is een vergelijking met voorgaande metingen niet mogelijk.

Het landelijke percentage 12-16 jarigen dat aangeeft minstens twee keer per maand gepest te worden is zeven procent en het percentage leerlingen dat aangeeft minstens twee keer per maand anderen te pesten is negen procent (Van Dorsselaer et al., 2007). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan den IJssel, omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3.3. Beoordeling psychosociale gezondheid en gedrag

3.3.1. Aantal leerlingen met een zorgelijke score op de vragenlijst

Kernboodschap

- Volgens ouders van kleuters is bij 11% van de jongens en de meisjes sprake van een zorgelijke score op psychosociale problemen. Volgens de leerkracht is bij negen procent van de kleuters sprake van een zorgelijke score.
- Bij drie procent van de kleuters is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van een zorgelijke score.
- Bij 15% van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychosociale problemen.
- In vergelijking met eerdere metingen rapporteren ouders van kleuters minder vaak een zorgelijke score.
- Het percentage brugklassers met een zorgelijke score is in vergelijking met eerdere metingen toegenomen.

Door totaalscores op vragen naar psychosociale problemen in de Jeugdmonitor vragenlijsten te vergelijken met normen, kan vastgesteld worden bij hoeveel kinderen de totaalscore werkelijk zorgelijk is. Voor kleuters en leerlingen op het voortgezet onderwijs zijn dergelijke normen bekend. Bij peuters bestaan dergelijke normen op dit moment nog niet.

Kleuters

Op basis van de antwoorden op de vragenlijst van ouders en leerkrachten zijn totaalscores berekend. Volgens de antwoorden van de ouders scoort 11% boven de norm op psychosociale problemen. Dit betekent dat deze kleuters een score hebben die vergelijkbaar is met kleuters die in zorg zijn bij instellingen voor geestelijke gezondheidszorg. Er zijn geen verschillen tussen jongens en meisjes gevonden of naar etnische herkomst.

Volgens de leerkracht is bij negen procent van de kleuters sprake van een zorgelijke score, ook hier is geen verschil gevonden naar geslacht of etnische herkomst. Bij drie procent van de kleuters is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van een zorgelijke score. Wegens het kleine aantal kleuters waarbij dit het geval is kon niet worden getoetst op verschillen naar geslacht of tussen kinderen van allochtone en autochtone herkomst.

Brugklassers

Bij 15% van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychosociale problemen¹². Er is geen verschil gevonden naar geslacht, schoolniveau en tussen brugklassers van allochtone en autochtone herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met 2005-2006 rapporteren ouders van kleuters in 2007-2008 minder vaak een zorgelijke score op psychosociale problemen (17% versus 11%). Het percentage kleuters dat volgens de leerkracht zorgelijk scoort is gelijk gebleven, evenals het percentage dat zowel volgens zowel de ouder als de leerkracht zorgelijk scoort. Het aandeel brugklassers dat zorgelijk scoort is toegenomen van 11% in 2005-2006 tot 15% in 2007-2008.

Uit landelijk onderzoek door Reijneveld (Reijneveld et al., 2005), waarin de Child Behavior Check List (CBCL) is gebruikt, blijkt dat negen procent van de ouders van 4-16 jarige kinderen emotionele en gedragsproblemen rapporteren en dat dit percentage hoger ligt bij allochtone kinderen dan bij autochtone kinderen. Voor Capelle aan den IJssel is geen vergelijking gemaakt met landelijke cijfers omdat door het gebruik van andere instrumenten en leeftijdsgroepen een goede vergelijking niet mogelijk is.

Uit een ander landelijk onderzoek (Van Dorsselaer et al., 2007) blijkt dat zestien procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs (12-16 jarigen) een zorgelijke score heeft. Voor dit onderzoek is

¹² Totale problemscore van de Strengths and Difficulties Questionnaire (van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001). Afkappunt gebaseerd op het HBSC-onderzoek 2005 (Health Behaviour in School-aged Children, van Dorsselaer et al., 2007)

de Strengths and Difficulties Questionnaire gebruikt en er is aan de leerlingen zelf gevraagd om de vragenlijst in te vullen. Ook hier is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Capelle aan den IJssel, omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3.3.2. Zorgen van ouders over de ontwikkeling en/of het gedrag

Kernboodschap

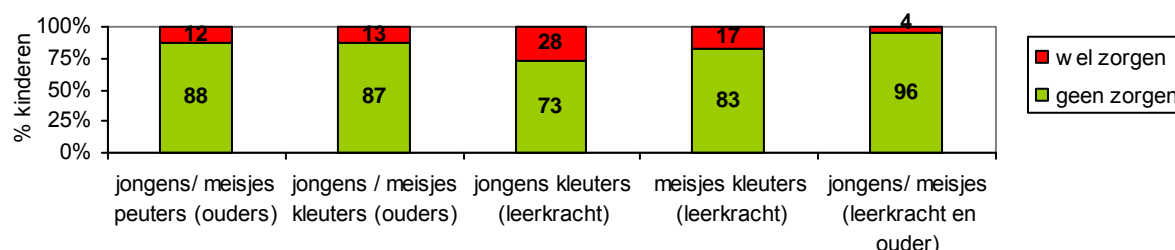
- Bij 12% van de peuters en 13% van de kleuters maken ouders zich veel zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van hun kind. Bij 22% van de kleuters maakt de leerkracht zich zorgen.
- Leerkrachten maken zich meer zorgen over jongens dan over meisjes.
- Ouders van peuters van overige herkomst maken zich vaker zorgen over de ontwikkeling van hun kind, ouders van peuters van Nederlandse herkomst geven dit minder vaak aan.
- Over vier procent van de kleuters maken zowel ouders als leerkrachten zich zorgen.
- Vier procent van de peuters krijgt van de consultatiebureau medewerker een zorgelijk oordeel voor de ontwikkeling van de psychosociale gezondheid. Dit percentage is lager dan in 2005-2006.

Peuters en kleuters

Zowel in de oudervragenlijst (peuters en kleuters) als in de leerkrachtvragenlijst (alleen kleuters) staat de volgende vraag: 'Maakt u zich op dit moment veel zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van uw/dit kind?'.

Het percentage ouders dat zich veel zorgen maakt is bij de peuters 12% en bij kleuters 13%. Het percentage kleuters waarover de leerkracht zich zorgen maakt is 22%, leerkrachten maken zich meer zorgen over jongens dan over meisjes (figuur 3.3.1). Ouders van peuters en kleuters geven ongeveer even vaak aan zich zorgen te maken over meisjes als over jongens. Wel geven ouders van peuters van overige herkomst vaker aan zich zorgen te maken en geven ouders van peuters van Nederlandse herkomst dit minder vaak aan (18% en acht procent). Voor kleuters is geen verschil gevonden naar etnische herkomst (ouders en leerkrachten). Over vier procent van de kleuters maken zowel de ouders als de leerkrachten zich zorgen. Hierin is geen verschil gevonden naar geslacht en kan wegens kleine aantallen niet getoetst worden op verschillen tussen kleuters van allochtone en autochtone herkomst.

Figuur 3.3.1. Zorgen maken over ontwikkeling en/of het gedrag naar geslacht naar leeftijdsmoment

Ongeveer vier procent van de peuters krijgt van de consultatiebureau medewerker een zorgelijk oordeel voor de ontwikkeling van de psychosociale gezondheid¹³. Er is geen verschil gevonden naar geslacht of tussen peuters van allochtone en autochtone herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen

Het percentage peuters waarover ouders zich zorgen maakt is niet veranderd ten opzichte van 2005-2006. Dit geldt ook voor het percentage kleuters waarover ouders of leerkrachten zich zorgen maken en het percentage waarover zowel ouders als leerkrachten zich zorgen maken. Het percentage peuters dat van de consultatiebureau medewerker een zorgelijk oordeel krijgt is afgenomen ten opzichte van 2005-2006 (van zes procent naar vier procent).

¹³ Deze wordt als zorgelijk beschouwd als de JGZ-medewerker in de vragenlijst aangeeft dat er een indicatie is voor pedagogische preventieve interventies.

4. Leefomgeving

De ontwikkeling van kinderen en jongeren wordt deels bepaald door aanleg, maar ook de omgeving speelt een belangrijke rol (Bronfenbrenner & Ceci, 1994). In de eerste levensjaren is vooral de invloed van het gezin groot. Naarmate kinderen ouder worden, wordt hun leefgebied groter en spelen leeftijdsgenootjes en de buurt een grotere rol (Goudena, 1994). Wat in de omgeving van het kind of jongere gebeurt kan een negatieve invloed hebben. Kinderen van gescheiden ouders hebben een grotere kans op het vertonen van probleemgedrag en delinquent gedrag, psychosociale problemen en schoolproblemen (Hermanns, Schrijvers & Öry, 2005). Andere kenmerken en factoren die een negatieve invloed kunnen hebben op (de ontwikkeling van) het kind zijn bijvoorbeeld een laag opleidingsniveau van de ouders, alleenstaand ouderschap en het meemaken van ingrijpende gebeurtenissen (Hermanns, Schrijvers & Öry, 2005).

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal factoren uit de leefomgeving van het kind en de jongeren.

4.1. Gezin

4.1.1. Gezinssituatie

Kernboodschap

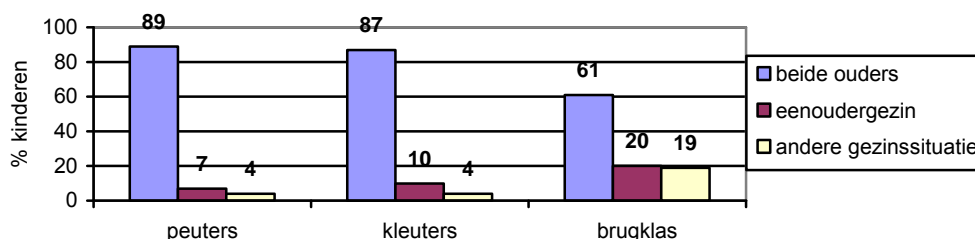
- 7% van de peuters, tien procent van de kleuters en 20% van de brugklassers woont in een eenoudergezin.
- Peuters, kleuters en brugklassers van (overige) allochtone herkomst wonen vaker in een eenoudergezin dan hun leeftijdgenoten van Nederlandse herkomst.
- Jongeren op het vmbo wonen vaker in een eenoudergezin dan havo/vwo leerlingen.
- Het percentage peuters dat in een eenoudergezin woont is gestegen ten opzichte van 2005-2006.
- In de brugklas is het aandeel jongeren dat bij beide ouders woont afgenomen ten opzichte van 2005-2006.

Gezinssamenstelling

In de afgelopen jaren heeft in Nederland een verschuiving in de gezinssamenstelling plaatsgevonden. Mede door een toename van het aantal echtscheidingen is het aantal samengestelde gezinnen en eenoudergezinnen toegenomen (Garssen & Harmsen, 2007; Steenhof, 2007).

Het percentage kinderen en jongeren dat bij beide ouders woont, schommelt wat van leeftijdsmoment tot leeftijdsmoment maar is hoger onder peuters en basisschoolleerlingen en lager onder brugklassers (figuur 4.1.1).

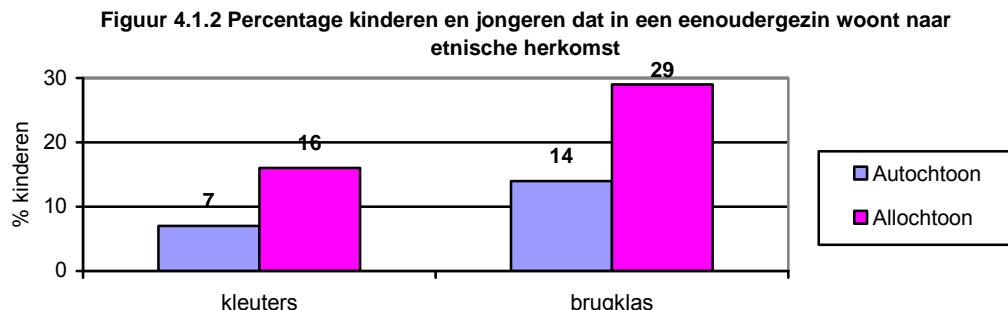
Figuur 4.1.1. Indeling in gezinsituatie naar leeftijdsmoment

Toelichting bij de Figuur 4.1.1: andere gezinsituatie bestaat onder andere uit samengestelde gezinnen, kinderen die in een internaat wonen, kinderen die in pleeggezinnen wonen en kinderen die bij andere familieleden wonen.

Peuters van Surinaamse en overige herkomst wonen vaker en peuters van Nederlandse herkomst minder vaak in een eenoudergezin dan wat gemiddeld is voor dit leeftijdsmoment (Surinaams: 18%, overig allochtone herkomst: 11%, Nederlands: drie procent). Zowel kleuters als brugklassers van allochtone herkomst wonen vaker in een eenoudergezin dan hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst (figuur 4.1.2).

Havo/vwo leerlingen geven minder vaak dan vmbo leerlingen aan in een eenoudergezin te wonen (havo/vwo: 14%, vmbo: 23%).

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage peuters dat in een eenoudergezin woont 2007-2008 iets hoger (zeven procent versus vier procent). Bij kleuters is geen verschil gevonden met gegevens van 2005-2006. Voor de leerlingen in de brugklas geldt dat het aantal jongeren dat bij beide ouders woont in vergelijking met de voorgaande meting is afgenomen (70% versus 61%).

In een landelijk onderzoek is gevonden dat 12% van de kinderen en jongeren tot 15 jaar in Nederland leeft in een éénoudergezin (Garssen et al., 2005). Van dit onderzoek zijn geen cijfers per leeftijdsmoment bekend. Daarom is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van eenoudergezinnen in Capelle aan den IJssel.

4.1.2. Ingrijpende gebeurtenissen

Kernboodschap

- 61% van de gezinnen met peuters en 59% van de gezinnen met kleuters heeft de afgelopen twee jaar tenminste één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt.
- 73% van de jongeren in de brugklas geeft aan meer dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt (ooit).
- Het aandeel gezinnen met kleuters dat de afgelopen twee jaar minstens één ingrijpende gebeurtenis heeft meegemaakt is iets afgenomen.

Aan de ouders van peuters en kleuters is gevraagd naar het ooit meegemaakt hebben van ingrijpende gebeurtenissen. Zoals het overlijden van een familielid of geliefd persoon, langdurige ziekte of ziekenhuisopname van een gezinslid, conflicten of ruzies binnen het gezin, problemen met een ander kind in het gezin en verhuizing of migratie. Wanneer kinderen vaak of veel ingrijpende gebeurtenissen meemaken is de kans groter dat het kind nu of in de toekomst een ongunstige ontwikkeling doormaakt (Hermanns et al., 2005). Aan de leerlingen van de brugklas is een soortgelijke vraag gesteld.

Peuters, kleuters

In tabel 4.1.1. staat per ingrijpende gebeurtenis het percentage ouders weergegeven dat rapporteert ooit deze gebeurtenis te hebben meegemaakt.

Tabel 4.1.1 Percentage gezinnen die de ingrijpende gebeurtenis ooit hebben meegemaakt

	peuters	kleuters
Overlijden van familielid of geliefd persoon	26%	35%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname van het kind zelf	11%	11%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname van een gezinslid	14%	22%
Psychische problemen ouders	8%	9%
Ongeval(len)	6%	7%
Slachtoffer van geweld of criminaliteit	1%	3%
Conflicten of ruzies buiten het gezin	4%	4%
Conflicten of ruzies binnen het gezin	12%	15%
Echtscheiding of voor langere tijd weggaan van gezinslid	7%	16%
Uitbreiding gezin door geboorte (één of meerdere kinderen)	19%	36%
Uitbreiding gezin: stiefvader/-moeder en/of stiefkind erbij	2%	8%
Problemen met ander kind in het gezin	4%	8%
Problemen in verband met werk/werkloosheid	7%	5%
Problemen in verband met geld/inkomen	6%	5%
Problemen met drank of verslaving	1%	2%
Verhuizing of migratie	22%	24%
Woonproblemen, problemen met huisvesting of verblijf in Nederland	2%	2%
Vlucht (vanwege bijvoorbeeld oorlog of politieke situatie) vanuit een ander land naar Nederland	1%	1%
Andere gebeurtenissen	3%	5%

In 67% van de gezinnen van de peuters is *tenminste* één van de ingrijpende gebeurtenis uit tabel 4.1.1 ooit voorgevallen. Bij de gezinnen van de kleuters is dit percentage 80%. Als er specifiek wordt gekeken naar de afgelopen twee jaar voorafgaand aan het onderzoek blijkt dat 61% van de gezinnen van de peuters *tenminste* één ingrijpende gebeurtenis uit tabel 4.1.1. Voor de kleuters geldt dit voor 59% van de gezinnen. Bij de peuters geeft 39% van de ouders aan ooit *meer* dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt. Voor de ouders van kleuters geldt dit voor 54%.

Gezinnen met kleuters van overige herkomst hebben het minst vaak tenminste één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt (73%). Voor peuters zijn geen verschillen gevonden naar etnische herkomst.

Brugklas

In tabel 4.1.2 zijn de percentages weergegeven van de jongeren die rapporteren de genoemde ingrijpende gebeurtenis ooit te hebben meegemaakt.

Tabel 4.1.2. Percentage jongeren die de ingrijpende gebeurtenis ooit hebben meegemaakt

brugklas	
Overlijden broer of zus	3%
Overlijden vader en/of moeder	4%
Overlijden van iemand anders	72%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname (jongere)	17%
Regelmatig ruzie tussen ouders	34%
Echtscheiding ouders	26%
Problemen met nieuwe ouder	8%
Geweld of mishandeling tussen ouders	4%
Zelf mishandeld door (één) van de ouders	4%
Mishandeld door andere volwassenen	3%
Seksueel misbruik	1%
Gediscrimineerd	15%
Gepest	28%
Zelf problemen met geld/inkomen hebben	6%
Problemen met geld/inkomen van ouders	11%
Zelf problemen met drank/verslaving	2%
Zelf problemen met school, werk/werkloosheid	3%
Problemen met werk/werkloosheid van ouders	5%
Verhuizing of migratie	26%
Woonproblemen/ problemen met huisvesting	3%
Vlucht (vanwege bijvoorbeeld oorlog of politieke situatie)	3%
Zwanger geworden of een meisje zwanger gemaakt	2%

Van de jongeren in de brugklas geeft 93% aan ooit minstens één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt. Van alle jongeren rapporteert 73% dat zij *meer* dan één gebeurtenis hebben meegemaakt. Er zijn voor het hebben meegemaakt van minstens één ingrijpende gebeurtenis en het hebben meegemaakt van meer dan één ingrijpende gebeurtenissen geen verschillen gevonden naar geslacht, schoolniveau of tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst. Bij deze leeftijdsgroep is in de vraagstelling geen onderscheid gemaakt naar ooit of de afgelopen twee jaar, waardoor niet specifiek kon worden gekeken naar gebeurtenissen die in de afgelopen twee jaar hebben plaatsgevonden.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Voor peuters is er geen verschil gevonden met de meting in het jaar 2005-2006 voor het hebben meegemaakt van tenminste één ingrijpende gebeurtenis de afgelopen twee jaar. Het aantal gezinnen met kleuters dat de afgelopen twee jaar minstens één ingrijpende gebeurtenis heeft meegemaakt is iets afgenomen (van 63% naar 59%) Omdat in het schooljaar 2007-2008 in de brugklas voor het eerst gebruik is gemaakt van de landelijke vraagstelling van GGD Nederland is een vergelijking met de voorgaande meting voor dit leeftijdsmoment niet mogelijk.

4.1.3. Ervaren problematiek thuis

Kernboodschap

- Ongeveer een kwart van de brugklassers ervaart problemen in de thuissituatie.

Diverse omgevingskenmerken zijn van invloed op het gedrag van jongeren (Hermanns et al., 2005). De belangrijkste omgeving is de sociale omgeving, waaronder ouders en leeftijdsgenoten (Hermanns et al., 2005). Wanneer jongeren thuis problemen ervaren kan dit effect hebben op hun gedrag en op hun gevoel van welbevinden. Maar ook de schoolprestaties en de omgang met leeftijdsgenootjes kunnen daardoor onder druk staan (Hermanns et al., 2005). Aan jongeren in de brugklas van het voorgezet onderwijs is gevraagd naar problemen die zij thuis ervaren, zoals ruzies en mishandeling.

Brugklassers

Aan de hand van vijf vragen is gemeten in welke mate de leerlingen problemen in de thuissituatie ervaren. Van de brugklassers beantwoordt 26% één of meerdere vragen ongunstig. In tabel 4.1.3 zijn de afzonderlijke percentages naar geslacht weergegeven.

Tabel 4.1.3 Ervaren problematiek thuis in de brugklas, naar geslacht

	brugklassers	
	Jongens	meisjes
Vindt het thuis vaak ongezellig	12%	14%
Voelt zich thuis vaak alleen staan	5%	9%
Er is thuis veel ruzie	11%	12%
Wordt thuis geslagen of mishandeld	3%	2%
Denkt wel eens over weglopen van huis	12%	14%
Tenminste 1 vraag ongunstig	25%	26%

In de tabel zijn eventuele verschillen tussen jongens en meisjes dikgedrukt.

Er zijn geen verschillen naar geslacht, schoolniveau of tussen jongeren van allochtone en autochtone herkomst gevonden voor het ongunstig beantwoorden van één of meerdere vragen.

Vergelijking met eerdere metingen

Er is geen verschil gevonden in het aandeel jongeren dat thuis problemen ervaart in 2007-2008 vergeleken met 2005-2006.

4.2. Buurtbeleving

Kernboodschap

- Veruit de meeste ouders van peuters en kleuters zijn tevreden over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen.
- Tevredenheid met speelvoorzieningen in de buurt minder vaak aangegeven door ouders van peuters en kleuters van (overige) allochtone herkomst dan door ouders van kinderen van autochtone herkomst.

In de eerste jaren bestaat de sociale omgeving van het kind vooral uit het gezin (Hermanns et al., 2005). Naarmate kinderen ouder worden, wordt hun leefomgeving groter (Goudena, 1994). De buurt gaat bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen. Het opgroeien in een onveilige buurt kan een negatief effect hebben op de ontwikkeling van het kind (Hermanns et al., 2005). Aan ouders van peuters en kleuters zijn vragen gesteld over hoe zij de buurt waarin ze wonen beleven.

Peuters en kleuters

Aan de ouders van peuters en kleuters is gevraagd of zij vinden dat er voor hun kind voldoende mogelijkheden zijn om buiten te spelen in de buurt waarin zij wonen.

Van de ouders van peuters vindt 93% dat er voldoende mogelijkheden voor hun peuter zijn om buiten te spelen in de buurt waarin ze wonen. Door ouders van peuters van Nederlandse herkomst wordt vaker aangegeven dat zij tevreden zijn over de speelmogelijkheden in de buurt, door ouders van peuters van overige herkomst wordt dit minder vaak aangegeven (95% en 89%). Vijfennegentig procent van de ouders vindt dat er voldoende mogelijkheden voor hun kleuter zijn om buiten te spelen. Dit wordt even vaak aangegeven voor jongens als voor meisjes. Wel geven ouders van kleuters van autochtone herkomst vaker aan dat er voldoende mogelijkheden zijn voor hun kind om buiten te spelen dan ouders van kleuters van allochtone herkomst (96% versus 92%).

Eerdere metingen

De gegevens van peuters en kleuters over dit onderwerp kunnen niet vergeleken worden met eerdere metingen omdat deze gegevens niet eerder gerapporteerd zijn.

5. Conclusies

In dit hoofdstuk worden de belangrijke conclusies uit het rapport beschreven. Deze conclusies kunnen aanleiding geven tot een verandering of juist een voortzetting van het huidige beleid. Denk hierbij aan de invulling van de producten en diensten van het Centrum voor Jeugd en Gezin, de JGZ en de Gezonde School Methode.

Een algemene conclusie is dat het met het overgrote deel van de kinderen en jongeren in Capelle aan den IJssel goed gaat. Gunstig is dat in vergelijking met eerdere metingen op bepaalde gebieden de gezondheid van de jeugd Capelle aan den IJssel is verbeterd. In de brugklas is het percentage dat wel eens heeft gerookt, suïcidegedachten heeft gehad of een suïcidepoging heeft ondernomen, afgenomen ten opzichte van 2005-2006. Ook het dragen van een wapen wordt minder vaak gerapporteerd door de schoolgaande jongeren in Capelle aan den IJssel. Meer peuters spelen regelmatig buiten dan ten tijde van de eerdere meting, en minder peuters krijgen van de consultatiebureau medewerker een zorgelijk oordeel voor de ontwikkeling van de psychosociale gezondheid. Op andere aspecten is de gezondheid van de jeugd uit Capelle aan den IJssel echter verslechterd: overgewicht is een groeiend probleem onder peuters en kleuters en het aantal kleuters dat buiten speelt of na schooltijd sport is afgenomen ten opzichte van eerdere metingen. Kortom: er is ruimte voor verbetering.

Een aanzienlijk deel van de brugklassers in Capelle aan den IJssel kampt met emotionele problematiek (21%) of suïcidegedachten (22%). Vooral meisjes scoren vaak zorgelijk. Maar liefst 31% heeft een ongunstige score op emotionele problemen en 28% rapporteert het hebben van suïcidegedachten. Wat ook opvalt is dat bijna de helft van de brugklassers rapporteert zich het afgelopen jaar aan meerdere vormen van probleemgedrag te hebben schuldig gemaakt en dat tien procent aangeeft in die periode een ernstig gewelddelict te hebben gepleegd. Hoewel alcoholgebruik nadrukkelijk wordt afgeraden voor het 16e levensjaar, geeft een behoorlijk percentage brugklassers alcoholgebruik aan in de afgelopen maand. Verontrustend is dat 12% overmatig drankgebruik (5 of meer glazen bij één gelegenheid) rapporteert. Eveneens zorgelijk is dat een aanzienlijk deel van de jongeren zich tijdens de geslachtsgemeenschap onvoldoende beschermt tegen seksueel overdraagbare aandoeningen en/of zwangerschap: van de brugklassers die wel eens met iemand naar bed zijn geweest, geeft één vijfde aan daarbij niet altijd een condoom te hebben gebruikt. De preventie van overgewicht door het stimuleren van gezonde eet- en beweeggewoonten, het aanpakken van psychosociale problematiek, het ontmoedigen van alcoholgebruik en het onder de aandacht blijven brengen van veilige vrijen verdienen dan ook speciale aandacht in het beleid van de gemeente Capelle aan den IJssel.

Hieronder worden per onderwerp de belangrijke conclusies uit het rapport beschreven. Vervolgens worden de gevonden verschillen naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst besproken.

Leefstijl

Overgewicht

Overgewicht is een toenemend gezondheidsprobleem onder de jeugd in Capelle aan den IJssel. (Ernstig) overgewicht komt voor bij acht procent van de peuters, ruim één op de tien kleuters en bij één op de tien brugklassers en is onder peuters (alleen jongens) toegenomen ten opzichte van 2005-2006. Gezonde voeding en voldoende beweging zijn belangrijk in de strijd tegen overgewicht. Het aandeel jongeren dat weinig fruit en groente eet, veelvuldig frisdrank drinkt, veel tv kijkt/ computert en niet regelmatig buiten speelt is echter aanzienlijk.

Met name op het punt van voldoende lichaamsbeweging valt in Capelle aan den IJssel nog veel winst te behalen. Het percentage kleuters dat minstens vijf dagen per week buiten speelt en regelmatig buiten schooltijd sport is ten opzichte van de meting in 2005-2006 afgenomen.

Genotmiddelengebruik

Alcoholgebruik van de brugklassers in Capelle aan den IJssel is een aandachtspunt. Ondanks het feit dat alcoholgebruik voor het zestiende levensjaar wordt afgeraden heeft 12% van de brugklassers in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek vijf glazen of meer alcohol bij één gelegenheid gedronken. Gunstig is dat dagelijks roken en drugsgebruik relatief weinig gerapporteerd worden door brugklasleerlingen (beide minder dan één procent) in Capelle aan den IJssel, en dat het percentage leerlingen dat aangeeft ooit gerookt te hebben is afgenomen sinds 2005-2006.

Seksueel gedrag

Vier procent van de brugklassers geeft aan wel eens met iemand geslachtsgemeenschap te hebben gehad.

Zorgelijk is dat een aanzienlijk deel van deze jongeren zich tijdens de geslachtsgemeenschap onvoldoende beschermt tegen seksueel overdraagbare aandoeningen en/of zwangerschap: één vijfde van de brugklassers die wel eens met iemand naar bed is geweest, geeft aan daarbij niet altijd een condoom te hebben gebruikt. Tien procent van de brugklassers die geslachtsgemeenschap heeft gehad geeft aan tijdens de laatste keer geslachtsgemeenschap geen enkel anticonceptiemiddel te hebben gebruikt.

(Psychosociale) gezondheid en gedrag

Ervaren gezondheid

Bij het overgrote deel van de jeugdigen wordt de gezondheid als goed ervaren: volgens de ouders heeft 96% van de peuters en kleuters een goede gezondheid en ruim 84% van de brugklassers beoordeelt de eigen gezondheid als (heel) goed. Ten opzichte van 2005-2006 zijn deze percentages onveranderd gebleven.

Emotionele problemen en suïcidaliteit

Vaak of (bijna) altijd van streek zijn of snel huilen wordt door ouders voor acht procent van de peuters en 11% van de kleuters gerapporteerd. Volgens de leerkracht geldt dit voor vier procent van de kleuters. Het percentage brugklassers dat emotionele problemen rapporteert is aanzienlijk namelijk 21%. Hoewel een afname zichtbaar is in het aandeel jongeren dat suïcidegedachten of een poging rapporteert blijft het percentage dat aangeeft suïcidegedachten te hebben gehad hoog (22%).

Probleemgedrag

Gedragsproblemen komen bij kinderen en jongeren regelmatig voor. Bijna de helft van de brugklassers geeft aan zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek herhaaldelijk schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. Zorgwekkend daarbij is dat elf procent van de brugklassers aangeeft een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd. Acht procent van de leerlingen in de brugklas geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen. Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen is afgenomen.

Pesten en Spijbelen

Frequent geplaagd worden komt onder kleuters niet veel voor: minder dan één procent van de kleuters wordt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd geplaagd; volgens de leerkracht is dit percentage één procent. Frequent anderen plagen of ruzie maken komt echter iets vaker voor: drie procent van de kleuters maakt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen; volgens leerkracht is dit vijf procent.

Van de leerlingen in de brugklas wordt zeven procent tenminste één keer per week gepest. Het tenminste één keer per week pesten van anderen wordt door vier procent van de leerlingen in de brugklas gerapporteerd.

Ook spijbelen wordt weinig gerapporteerd. Twee procent van de kleuters is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school. Vier procent van de brugklassers geeft aan gespijgeld te hebben in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Een zorgelijke score op psychosociale problemen

Een score boven de norm op psychosociale problemen (een score vergelijkbaar met kleuters die in zorg zijn bij instellingen voor geestelijke gezondheidszorg) komt op basis van de antwoorden van ouders voor bij 11% van de kleuters en op basis van de antwoorden van leerkrachten bij negen procent van deze leeftijdsgroep. Gunstig is dat het percentage ouders dat een zorgelijke score rapporteert voor hun kleuter is afgenomen ten opzichte van de meting in 2005-2006. Echter het percentage brugklassers met een hoge score op psychosociale problemen is toegenomen sinds de voorgaande meting van 11% tot 15%, en is daarom een punt van aandacht.

Zorgen over de ontwikkeling en/ of het gedrag

Ongeveer één op de acht ouders maakt zich zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van hun peuter of kleuter. Frappant is dat de leerkracht zich over één op de vijf kleuters zorgen maakt. Over vier procent van de kleuters maken zowel de ouders als de leerkrachten zich zorgen. De percentages zijn onveranderd ten opzichte van de meting in 2005-2006.

Leefomgeving

Het percentage kinderen dat in een eenoudergezin woont varieert van zeven procent in de peuterleeftijd tot 20% in de brugklas. Ruim een kwart van de leerlingen in de brugklas ervaart problemen in de thuissituatie.

Gunstig is dat veruit de meeste ouders van peuters (93%) en kleuters (95%) tevreden zijn over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen.

Verschillen naar geslacht

Op een aantal gezondheidsaspecten zijn duidelijke verschillen tussen jongens en meisjes gevonden. Overgewicht komt op de peuterleeftijd vaker voor bij meisjes dan bij jongens. Het percentage meisjes in de brugklas dat aangeeft emotionele problemen te ervaren is hoger dan bij de jongens. Meisjes in deze leeftijdsgroep rapporteren ook vaker suïcidegedachten te hebben gehad. Voor een aantal onderwerpen scoren jongens echter ongunstiger dan meisjes. Bij zowel de peuters als de kleuters wordt veelvuldig probleemgedrag (drie of meer vormen) vaker voor jongens aangegeven dan voor meisjes. Tot slot maken leerkrachten van de kleuters zich vaker zorgen over de ontwikkeling en/ of gedrag van jongens dan van meisjes.

Verschillen naar schoolniveau

Jongeren op het vmbo scoren op sommige onderwerpen zorgelijker dan jongeren op het havo/vwo. Dit is bijvoorbeeld het geval voor regelmatig ontbijten, lidmaatschap van een sportvereniging, veelvuldig tv kijken/ computeren. Ook wordt probleemgedrag vaker gerapporteerd door brugklassers van het vmbo dan door havo/vwo leerlingen. Tot slot geven vmbo leerlingen vaker aan geslachtsgemeenschap te hebben gehad en in een eenoudergezin te wonen.

Verschillen naar etnische herkomst

Er zijn bij veel onderwerpen verschillen gevonden naar etnische herkomst. Bij het onderwerp voeding, beweging en overgewicht wordt regelmatig buiten spelen vaker gerapporteerd voor peuters van Nederlandse herkomst dan voor hun leeftijdgenoten van Surinaamse of overige herkomst. Peuters van overige herkomst scoren ook vaker ongunstig op tv kijken (minimaal een uur per dag). Kinderen van Surinaamse en/ of overige herkomst scoren echter weer gunstiger op het regelmatig eten van groente en fruit.

Ouders van peuters van overige herkomst en ouders van kleuters van allochtone herkomst rapporteren vaker dat hun kind vaak van streek is of snel huilt. Ouders van peuters van overige herkomst maken zich vaker zorgen over de ontwikkeling en/ of het gedrag van hun kind. Tevredenheid met speelvoorzieningen in de buurt wordt minder vaak aangegeven door ouders van peuters van overige herkomst en ouders van kleuters van allochtone herkomst en vaker door ouders van peuters en kleuters van autochtone herkomst.

Geslachtsgemeenschap wordt vaker gerapporteerd door jongeren van allochtone herkomst dan door hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst. Ook geven jongeren in de brugklas van allochtone herkomst vaker aan dat zij ooit een suïcidepoging hebben ondernomen. Zorgelijk is ook is dat op alle leeftijdsmomenten de gezondheid van kinderen van allochtone herkomst minder vaak als (heel) goed wordt beoordeeld dan bij hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst het geval is. Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat kinderen van allochtone herkomst vaker in een eenoudergezin wonen dan hun leeftijdgenoten van autochtone herkomst.

Literatuur

- Bakker, F. (17 mei 2005) *Hoeveel mensen vertonen onveilig seksueel gedrag?* In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM.
(<http://www.nationaalkompas.nl>> Gezondheidsdeterminanten\Leefstijl\Seksueel gedrag)
(http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o1443n19092.html)
- Bronfenbrenner, U. & Ceci, S. (1994). *Nature- Nurture reconceptualized in developmental perspective: a bio-ecological model*. Psychological Review, 101, 568-586.
- Bulk-Bunschoten, A.M.W., Renders, C.M., Leerdam, F.J.M. van, Hirasing, R.A. (2005). *Overbruggingsplan voor leerlingen met overgewicht; Methode voor individuele primaire en secundaire preventie in de jeugdgezondheidszorg*. Amsterdam: VUMC.
- CBS, WODC. *Integratiekaart 2006*.
- Cole, T.J., Bellizzi, M.C. et al. (2000). *Establishing a standard definition for child overweight and obesity worldwide: international survey*. BMJ 320(7244): 1240-3.
- Doef, S. van der (2003). *Seksuele voorlichting aan leerlingen 4-12 jaar*, NIGZ.
- Dorsselaer, S. van, Zeijl, E., Eekhout, S. van den, Bogt, T. ter & Vollebergh, W. (2007). *HBSC 2005 Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Geerts, G. & Heestermans, H. (1995). *Van Dale: Groot Woordenboek der Nederlandse Taal: 3 Dl.* (12e dr.). Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Garssen, J., & Harmsen, C. (2005). Webmagazine CBS (www.cbs.nl).
- Goodman, R. (2001) *Psychometric properties of the Strengths and Difficulties Questionnaire*. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry., 40, 1337-1345.
- Goudena, P. (1994). Ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven. In Rispens, J., Goudena, P. & Groenendaal, J. (Ed.). *Preventie van psychosociale problemen bij leerlingen en jeugdigen* (pp. 59-70). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Hermanns, J.M.A., Schrijvers, G., & Öry, F. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden; eerder, sneller en beter: een advies over vroegtijdige signalering en interventies bij opvoed- en opgroei problemen*. Utrecht: Inventgroep.
- Hirasing, R.A., Fredriks, A.M. et al. (2001). *(Increased prevalence of overweight and obesity in Dutch children, and the detection of overweight and obesity using international criteria and new reference diagrams) Toegenomen prevalentie van overgewicht en obesitas bij Nederlandse leerlingen en signalering daarvan aan de hand van internationale normen en nieuwe referentiediagrammen*. Nederlands Tijdschrift Geneeskunde 145(27): 1303-8.
- Hurk, K.P. van den et al. (2006). *Prevalentie van overgewicht en obesitas bij jeugdigen van 4-15 jaar in de periode 2002-2004*. Leiden: TNO.
- Jansen, W., Looij-Jansen, P.M. van de, Ferreira, L., Wilde, E.J. de, & Brug, J. (2006). *Differences in measured and self-reported height and weight in Dutch adolescents*. Annals of Nutrition and Metabolism 50: 339-346.
- L'Abée, D. (2001). *Cijfers in beweging*. Arnhem: NISB.
- Looij-Jansen, P.M. van de, Goldschmeding, J.E.J., Wilde, E.J. de (2006). *Comparison of Anonymous Versus Confidential Survey Procedures: Effects on Health Indicators. Dutch Adolescents*. 35 (4): 652-658.
- Meijer, R.W.J. & Veerman, J.W. (1989) *Gedragsbeoordeling door verschillende informanten: literatuurbespreking en eigen onderzoeksgegevens*. Kind en Adolescent. 10. 183-194
- Ministerie van Justitie (2008). *De jeugdige in het jeugdstraf(proces)recht*. 1 januari 2008. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Monshouwer, K., Verdurmen, J., Dorsselaer, S. van, Smit, E., Gorter, A. & Vollebergh, W. (2008). *Jeugd en riskant gedrag 2007*. Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf 10 jaar. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Reijneveld, S.A., Brugman E., Verhulst, F.C., Verloove-Vanhorick, S.P. (2005). *Area deprivation and child psychosocial problems – a national cross-sectional study among school-aged children*. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 40(1): 18-23.
- Schrijvers, C.T.M. & Schoemaker, C.G. (2008). *Spelen met gezondheid: Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*. Bilthoven: RIVM.
- Steenhof, L. (2007). Webmagazine CBS (www.cbs.nl).
- Trimbos-instituut (2008). *Risikant alcohol- en drugsgebruik in het uitgaanscircuit. Feiten, cijfers en trends*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Verdurmen, J., Abraham, M., Planije, M., Monshouwer, K., Dorsselaer, S. van, Schulten, I, Bevers, J. & Vollebergh, W. (2006). *Alcoholgebruik en jongeren onder de 16 jaar. Schadelijke effecten en effectiviteit van alcoholinterventies*. Utrecht: Trimbos-instituut.

- Visscher, T.L.S. (VUmc) & Schoemaker, C. (RIVM) (22 september 2008). *Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van overgewicht en ondergewicht?* In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. <<http://www.nationaalkompas.nl>> Gezondheidsdeterminanten\Persoonsgebonden\Lichaamsgewicht.
- Widenfelt, B.M. van, Goedhart, A.W., Treffers, P.D. & Goodman, R. (2003). *Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)*. European Child and Adolescent Psychiatry, 12, 281-289.
- Zeijl, E., Crone, M.R. et al. (2005). *Leerlingen in Nederland*. Den Haag/Leiden: Sociaal en Cultureel Planbureau/TNO Kwaliteit van Leven.

www.voedingscentrum.nl
www.overgewicht.org
www.gavoorgezond.nl
<http://statline.cbs.nl>

Bijlage 1. Onderwerpen uit de JMR-vragenlijsten

Tabel 1. Onderwerpen uit de vragenlijsten per leeftijdsgroep en bron¹⁴.

	peuters	groep 2		groep 7			brugklas
	ouders	ouders	leerkracht	leerling	ouders	leerkracht	leerling
achtergrond-variabelen							
geslacht	*	*	*	*	*	*	*
leeftijd				*			*
geboorteland kind	*	*			*		*
geboorteland ouders	*	*			*		*
schoolniveau							*
opleidings-niveau ouders	*	*			*		
arbeids-situatie ouders	*	*			*		*
(psychosocial)e gezondheid							
algemene gezondheid en ziekten	*o.a. Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*o.a. Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*o.a. Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997				
sombere gevoelens				*KDVK, De Wit, 1987			
suïcide							*Garnefski & Diekstra, 1993
sociale angst				*SASK, Dekking, 1983			
ervaren gezondheid				*			*CBS, 2001
gedrag en welbevinden	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997		*SDQ, Goodman, 2000	*SDQ, Goodman, 2000	*SDQ, Goodman, 2000
leren en concentreren/ verstandelijke ontwikkeling	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997			*New York Teacher Rating Scale, Miller e.a., 1995	
bekendheid in zorgnetwerk						*	
toekomstbeeld							*
gedrag							
stelen en vandalisme				*Junger-Tas et al., 1992			*
agressief en gewelddadig gedrag	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*o.a. Junger-Tas et al., 1992			*
relatie met leeftijdsgenootjes/ pesten	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*			*
politiecontacten				*			*
wapenbezit				*			*
hyperactief gedrag							*SDQ, Goodman, 2000

¹⁴ Indien over een onderwerp vragen gesteld zijn in de vragenlijst, staat onder het betreffende leeftijdsmoment een * vermeld. Wanneer de vragen afkomstig zijn uit een ander instrument dan de JMR, is de bron weergegeven.

Vervolg tabel 1. Onderwerpen uit de vragenlijsten per leeftijdsgroep en bron

gezin							
gezins-samenstelling	*	*		*			*
ondersteuning bij problemen				*			*
ingrijpende gebeurtenissen	*	*			*		*
warmte in de opvoeding					*PDI, Gerrits et al, concept 1997		
(buiten-schoolse) opvang	*	*		*			
ervaren problematiek thuis							*VEPP, Baecke, 1987
leefstijl							
roken, alcohol				*Trimbos-instituut, 1992			*
drugs				*			*
sport, vrije tijd				*			*
schoolverzuim/s pijbelen						*	*
voeding en beweging	*	*			*		*
seksualiteit				*			*
school-/ buurtbeleving							
beleving schoolsituatie				*School-vragenlijst, Smits+ Vorst, 1990			*
beleving van de buurt				*			
discriminatie							*

Bijlage 2. Terugkoppeling resultaten JMR

Werkwijze terugkoppeling resultaten JMR

De resultaten van de JMR worden iedere twee jaar door middel van rapporten teruggekoppeld naar scholen. In het eerste jaar dat scholen deelnemen aan de JMR ontvangen ze van dit jaar een apart rapport. De leerlingen die deelnemen aan de JMR ontvangen via school ieder jaar een leerlingnieuwsbrief met de resultaten van het JMR onderzoek waaraan zij deelnamen.

De schoolrapporten bevatten de resultaten van de school en een tabel met de resultaten van een referentiepopulatie in dezelfde leeftijdsgroep uit de Jeugdmonitor. Na ontvangst van deze schoolrapporten neemt de preventie-interventiemedewerker van de GGD contact op met de school om de belangrijkste resultaten uit het rapport te bespreken. Dit kan telefonisch of in de vorm van een gesprek op school, afhankelijk van de resultaten en van de behoefte van de school. Het rapport en het gesprek bieden de school handvatten voor gerichte preventieactiviteiten om de gezondheid en het welbevinden van de kinderen op de school te bevorderen.

Op het basisonderwijs staan de resultaten van groep 2 en groep 7 in één rapport beschreven en ook de resultaten van brugklas en derde klas zijn gecombineerd in één schoolrapport. Een rapport bevat de resultaten van twee schooljaren.

Scholen worden bij het bespreken van het rapport ondersteund bij de interpretatie van de gegevens op schoolniveau. De preventie-interventiemedewerker adviseert de school op maat hoe aan verschillende aandachtspunten uit het rapport gewerkt kan worden. De interveniemedewerker kan adviseren om aanbod van de GGD in te zetten, zoals de Gezonde School werkwijze. De interveniemedewerker kan daarnaast suggesties geven, verwijzen naar aanbod van andere organisaties of informatie over een onderwerp toesturen.

Voor de leerlingen van groep 7, brugklassers en derdeklassers van de aan de JMR deelnemende scholen is een leerlingnieuwsbrief gemaakt waarin de resultaten van een representatieve groep van leerlingen uit groep 7, brugklas en derde klas genoemd staan. In de nieuwsbrief staan de resultaten op een voor de leerlingen aansprekende manier beschreven. De leerkracht kan de nieuwsbrief klassikaal bespreken. Omdat de nieuwsbrief digitaal aangeboden wordt aan de school kan de nieuwsbrief ook op de website of in een nieuwsbrief van de school geplaatst worden. Zo hebben ook ouders de gelegenheid de resultaten te lezen.

Basisonderwijs 2007-2008 Capelle aan den IJssel

De basisscholen in Capelle aan den IJssel krijgen in schooljaar 2009-2010 een schoolrapport met gegevens van groep 2 over het schooljaar 2007-2008 en 2008-2009.

Voortgezet onderwijs 2007-2008 Capelle aan den IJssel

De voortgezet onderwijs scholen ontvingen een schoolrapport met gegevens van de brugklas over het schooljaar 2007-2008 en bespraken deze met de preventie-interventiemedewerker. Dit gesprek vond plaats met de directie en/of zorgcoördinator en eventueel leerjaarcoördinatoren van de betreffende leerjaren. De scholen geven aan zich in het rapport van hun school te herkennen. Het rapport levert veelal een bevestiging van al gekozen aandachtspunten, en in enkele gevallen leidt het ook tot een nieuw aandachtspunt.

Gezonde School Rijnmond

De Gezonde School werkwijze is een manier van werken die scholen helpt om structureel aan de slag te gaan met gezondheid. De Gezonde School werkwijze wordt gekenmerkt door vraaggestuurd en planmatig werken, waarbij een koppeling gemaakt wordt tussen individuele leerlingzorg en collectieve preventie en waarbij regionale ondersteunende organisaties samenwerken.

Een Gezonde School Rijnmond werkt samen met teamleden, ouders en kinderen aan een gezond(er) leefklimaat op school door structureel en preventief aandacht te besteden aan gezondheidsthema's. De preventie-interventiemedewerker van het team Gezonde School begeleidt en ondersteunt de school hierbij. Gezamenlijk wordt er planmatig gewerkt aan de invoering van gezondheidsthema's in het schoolbeleid. De keuze voor de thema's wordt gemaakt door de directie, het team, de ouders en de leerlingen zelf, mede op basis van het schoolrapport van de Jeugdmonitor.

Scholen in Rotterdam en in gemeenten die deze werkwijze inkopen kunnen via de GGD Rotterdam-Rijnmond werken aan een Gezonde School Rijnmond. Veel scholen maken daar inmiddels gebruik van. De GGD streeft ernaar zo veel mogelijk scholen te motiveren om door inzet van de Gezonde School werkwijze de gezondheid van de jeugd in Rotterdam Rijnmond te verbeteren.

Colofon**Onderzoek en tekst**

Sarah Boer

Vincenzo Dell'Avvento

Eindredactie

Sectie Communicatie GGD Rotterdam-Rijnmond

Vormgeving

Front-taal, Rotterdam

Februari 2010

Oplage 15 exemplaren

www.jeugdmonitorrotterdam.nl

GGD Rotterdam-Rijnmond
Schiedamsedijk 95
Postbus 70032
3000 LP Rotterdam
telefoon (010) 433 99 66

www.jeugdmonitorrotterdam.nl